

הצהרה

1234567 נספח

אופרת הסוכן

1234567 נספח

בנתיב ההצלחות

בירורים הנוגעים לשדרת ההצלחות

צורת התולעת COPEPOD מוגדל הנמצאים בימי ניר ברוקליין

1234567
אלה ה-
1234567
בנין ה-

הרב חיים אברלאנדר
רב דקהל שארית ישראל
וראה"כ אור ישראל ווילעדיין

בעניין התולעים קטנים הנמצאים בתחום מימי העיר ברוקליין

אוצר החכמה

אוצר המוסר

חומר עד שירום תולעים, והמסתכל ב邏יקוסkop יראה שהחומר מלא תולעים רוחשים, וכך אסור לאכול מהחומר אפילו על ידי סינון, אלא צריך להרתו תחלה, ואחר כך יסננהו דרך בגד דק מאד. וכותב על זה החכמת אדם, שבודאי אין מקום לאסור כל חומר מטעם תולעים, שהרי נאמר בנזיר חומר יין לא ישתה, הא לאחרים מותר, וכי' אלא ודאי שלא אסורה תורה אלא מה שנראה לעין. ורק כוונת ספר הברית לאסור חומר כזה שכשר מסתכלים בו נגד המשם" נראה בו תולעים, וכן שכותב בבית יוסף סימן פד בדק הבית בשם רבינו ירוחם וכו', ע"ש, [אולם עי' בדעת פ"ד סי' ג') בשם שו"ת מהר"ם שרבו החת"ס היה מחמיר בספר הברית ולא היה אוכל חומר כלל עי"ש].

וכן כתוב הגאון רבי שלמה קלוגר בשוו"ת טוב טעם ודעתי (תנינה, בקונטרס אחרון סימן ג), שבדיקה בזוכבית מגדרת דהינו מיקרוסkop לא מעלה ולא מורידה מצד ההלכה, שהרי ידוע מה שאומרים חוקרים מומחים שאם נסתכל במים במיקרוסkop נראה בכל מים אפילו מסוננים תולעים רוחשים, ומה שאינו משגיחים כזה, מוכח שבדיקה בכלי זה אין לחוש לה אפילו לחומרא, ע"ש, וכ"ה בהג' חכמת שלמה (יו"ד פ"ד סי' פ"ד).

נשאלתי מאחד פה עיר מאנסי בעניין מה שנתגלה לאחרונה בעיר ברוקליין תולעים קטנים בתחום מימי העיר, ורוב הרבניים שליט"א דשם אמרו שצורך לסנן את המים, ואצלינו בעיר מאנסי ב"ה לא נמצאים, אולם מקום עבודתו הוא בוויליאמסבורג, וכמ"פ הולך למסעדה לאכול איזה מרק או לשותות קואה וכדומה, ושאל את בעל המסעדה אם הוא מסנן המים, והשיב שהבעל מכשיר שלו לא צוה לו לעשות כן, ועכשו שאלתו אם נכוון להימנע מלאכול ממש עד שישודר הדבר".

אם יש איסור בתולעים שאינם נראים לעיניהם רק על ידי זוכבת מגדרת

הנה הסכמת האחרונים שתולעים שאינם נראים לעין כלל, אע"פ שנראים ע"י זוכבת מגדרת (邏יקוסקו"ף בלע"ז) אין בהם שם איסור, וכן מבואר בספר חכמת אדם בבנית אדם (כלל לח סימן מט), שהביא מה שכותב בספר הברית, שנתרבר ע"י חכמי המחקר שאי אפשר לין להיות

ו. והנה להיות דשאלה זו תלוי הרבה במצבות הדברים וכפי השמעה יש חילוקי דעתות בהמציאות, ע"כ דברי נכתבים להלכה ולא למעשה, וכל אחד יברר אצל המוציא שלו כיצד להתנהג למעשה.

נתגלה עדרין הזכוכית המגדלת היה אוכלים אותו ולא היה חוששים לו, למה צריך לחוש לו זמה בזמנינו שיש לנו זוכיות כזו הא למשה בעני אדם לא ניכרת כלל דהוא חולעת, ועי' בשש"כ פרק ג' אות ק"ה, ולעינן הכנימות שעל גבי קליפת פרי הדר, שמעתי מהגרש"ז אוירבך [ז"ל] שכ"ל דלא כוארה י"ל שם א"א שיגעו למצב כזו שהיא אפשר להבחן בחיותן וברחישתן לא שייך כלל לקראותן בכלל שוץ השורץ על הארץ, ועי' בחכמ"א בכלל ל"ח בבנ"א ס"ק ל"ד ובعروחו"ש יי"ד סי' פ"ד סי' ל"ו, ורק לאחר זמןazor ואמיר הגרש"ז אוירבך דשמע מבאי ביתו של החזו"א וצ"ל, שחשש בזה לאיסור חולעים, וגם נודע לו כי לפני שבכניתות מתכשות הקליפת המגן, גם בעין רגילה יכולים להרגיש קצת ברחישתן עכ"ל הרי שנוטה דאפי' כשרואים בעין רגילה והוא שוץ אם איןנו מרגיש בעין רגילה רחישת השוץ הוא מותר, א"כ כש"כ כשהינו מרגיש בעני האדם כלל דהוא שוץ, אעפ"י דרואה נקודה קטנה, דהוא מותר, וצ"ע.

وعי' בשו"ת שבת"ל ח"ז סי' קכ"ב, דמתיר בכיה"ג, וכותב, ונקודות כאלו נראים לאלפים על פרי ובמים ובימים ואין ביניהם לנקודות בכלל שאין בהם חשש שרצים, ולא כלום, וא"כ מראית העין לא גורמת חומרא כלל רק הזכוכית גורמת האיסור וזה אינה בכלל האיסור וכמו ש"כ האחרונים וכרי עכ"ל.

ויש להביא קצת ראייה דاعפ"י דחוינן איזה נקודה אם לא היה יכול להבחן בעני אדם דהוא שוץ דהוא מותר, עפ"י מה שהארכנו בקובץ אור ישראל גליון ר' במדור וירדו ברגת הים, מה שכתו

[1234567]
[1234567]
[1234567]

וכ"ה בערך השלחן (סימן פד סעיף לו), והנה שמעתי שככל מיני מים ויחוד במים גשיים מלא ברואים דקים שאין העין יכולה לראותה אלא ע"י זוכיות מגדלה וא"כ היאך אנו שותים מים, והאמת בזה דלא אסורה תורה במה שאין שלטות בו דלא ניתנה תורה למלאים, דאל"כ הרי כמה מהחוקרים אמרו שככל האויר מלא ברואים דקים מן הדקים וכשהאדם פותח פיו בולע כמה מהם אלא וודאי כיון שאין עין האדם שלטות בו לאו כלום הואאמין מה שהעין יכול לראות "אפי" נגד השימוש ואפי' דק מן הדק הוא איסור גמור" עי"ש, וכ"ה בשו"ת פרי ישראל (י"ד סי' י"ב) ובש"ת פרי חיים (י"ד סי' מ"ג) בשם הרה"ק מאמשינאו ז"ל, וכ"ה בשו"ת אגר"ם ח"ב סי' קמ"ז ומשמיה דהגר"ח מבריסק ז"ל, ושו"ת שבת"ל ח"ז בס"י קכ"ה אותן ב', אמין אם נראים בעין רגיל אעפ"י שנראים רק אצל המשמש או תחת אור חשמל, מובואר בפסקים הנ"ל דינם אסורים, וכ"ה בכפיה"ח (י"ד סי' פ"ד ס"ק כ"ז) בשם הבן איש חי עי"ש.

חולעים שראוים אותם בעין האדם אבל איןנו יכול לבחון דהוא שוץ רק ע"י זוכיות המגדלת

הנה שכיח כמ"פ שביעוני אדם נראה איזה נקודה דקה ונראית כמו אבק וכד' אולם ע"י זוכיות המגדלת רואים דהוא שוץ, מצאתי בספר בדיקת המזון כהכלתו (פרק ב' אות ד') בשם הגרש"ז אוירבך ז"ל, דמקרי נראה לעינים והוא אסורה.

ולדעתי הוא חידוש זה לא נתנה תורה למלacci השורת ואם בזמן שלא

עוד שמעתי שהטעם שאינם נראים הוא, שבדרך כלל הם מתים, אולם כשהם חיים נראים ע"י רוחישה ושריצה, וזה נראה נראה לעיניים, [וכמובן בשש"כ הנ"ל] ע"י לשון רש"י עירובין (כ"ח ע"א ד"ה צרעה, מצוין בברית מוען כהאלתו) בביור מילת שרך לשון שרך, דבר שגר בארץ ואני נראה אלא ע"י שידוצו וריחשו מפני קוטנו, עי"ש ע"כ אין להקל בזה כלל.

אם יש להקל בזה משום שלא פירשו

ועכשיו יש לדון אם יש להקל בהם משום שלא פירשו, וכמובן בסyi פ"ד סי' א' [ומקורו בחולין סוף פא"ט] שריצים הגדלים במים שבכים ושבורות שיהין וערות שאינם נובעים מותרים, אעפ"י שאין להם סנפיר וקשחת, לפיכך שווה ושווה מהם ואני חוש לשריצים שבהם אם יודנו לתוך פיו, ואם פירשו מקום רביתן כגון לאחורי הבור או על שפת הכליל מבחוץ אעפ"י שחזרו אסורים וסתמא אין לחוש שהוא פירשו, אבל לא פירשו אלא על דופן כלים מבפנים מותרים, עכ"ל, וא"כ לפי"ז המים בעיר ברוקלין באים ע"י צינורות מהבורות לתוך הבית ובזמן שהשרץ בתוך הצינורות לא פירשו מהמים מותרים, דאפי' יאמרו דיש איש chorim בצינורות ואפשר להם לפרק או דבאייה מקומות הצינורות הם פתוחים, מכמ"מ הצינורות נחשים כמו המשך מהbor, וכמובן בשו"ת שבה"ל ח"ז סי' קכ"ג אות ד', וא"כ הם מותרים, דין וחושין דפירוש על שפט הבור ולחוץ,² וא"כ רק כشنשף מהברוז לתוך

2. עי' בשבה"ל שםadam המים הולכים

האחרונים לבאר הא דעתנו בהז"ל דמותר להרוג כינה בשבת משום שהכינה אינה פרה ורבה (שבת קז), ומהר"י למפרונטי ז"ל בפחד יצחק ערך צידה כתוב להחמיר שלא להרוג כינה בשבת כיוון שנתרבר בזמננו בעלי שום ספק שכיניהם פרים ורבים ככל שאר בעלי חיים, עי"ש, אולם שאר אחרים חולקים על דבריו ותוכן דבריהם, דכללו הוא בכל התורה אינם מתחשבים רק מה שנראית לעיניים טבעיות, וא"כ בגנוי כינים הפכו ורבו שלהם אינו נראה לעיניים טבעיות ע"כ אינם מתחשבים בזה ולא נתנה תורה למלacci השרת עי"ש, והנה ידוע דברי כי כינים הן נראהות לעיניים ונראות "ניתס בלע"ז" וא"כ למה אמרין דפרו ורבו שלהם אינו נראה, אע"כ דהיות שעדי שנתגלה הזכוכית המגדלת לא עלה על הדעת דהן ביצי כינים והן נראהות כמו אבק ולכלוך, אעפ"י שעכשיו שנתגלה הכליל זכוכית ויודעים דהן ביצים דמן יוצאים כינים, עדין נראה לא נראה לעיניים.

והנה תולעים אלו הנמצאים, שאינם בעני רגיל, אולם נראה רק כמו אבק ולכלוך, ובאים נראהות כתולעים אפי' כשרואים אותם תחת אור החשמ"ל, והא ראייה, דמפני השמואה נמצאים הם במים כבר איש זמן ולא נתגלה רק לאחרונה ע"י מקרה, ורק ע"י זכוכית מגדלת אפשר להבחין בהם שהם תולעים, [כן נדמה לי כשבדקתי הדבר בעיר וויליאמסבורג], וא"כ היה אפשר לדון אם הם אסורים, אמנם היו ששמעתי מאיזה אנשים שכמה מקומות בפרט בבארה פארק נראהים כמו תולעים בעני אדם רגיל אף שהוא רק ע"י התאמצות יתרה וחתת נורת חמם"ל,

רביתיהו וכשפירשו אפי' לדופן הכליל ולפניהם מקרי פירשו ואסורים, א"כ כמו"כ כשפירשו על אוכלים שבתוך המים מקרי פירשו ואסורים, אמןם להט"ז דכשפירשו בתוך הכליל מותרים אפי' מכל לבודר א"כ כמו"כ מסתבר כשפירשו בהמאכל עצמו רינו כשפירשו בתוך הכליל ומותרים, [עי' בב"י בבד"ה בשם רבינו ירוחם דפי מחומץ לחבשיל לא מקרי פי' ומותר עי"ש ועי' בפרק"ח ס"ק ט', ובבינת אדם אותן מ"ט, ובפרק"ת ס"ק ר', ומש"כ עליו במשב"ז ס"ק ה', ועי' בארכות בדרכ"ת ס"ק מה' מה' מזה].

אולם בשאלת הדיון א"ל דיש להקל אפי' לשוי הש"ך, דהא כבר כתבו דכשהם מצויים בפנינו כבר מתו, וא"כ לכארה זה תלייא בחלוקת הרמב"ם והרא"ש אם כשפירשו כבר מתו הם אסורים, והמחבר בס"י ד' הביאו מחלוקת ולא הכריע, אולם כיוון דהביא דעת המקילים בסתם והמחמירים בלשון וי"א נראה שדעתו להקל בזה, וכ"כ הש"ך בס"ק י"ב, וכי דעיקר הוא כהמקילים בזה, עי"ש א"כ היה א"ל דהיות שלheat"ז הניל בלבד"ה הם מותרים ורק לשוי הש"ך הוא אסורה, הא הש"ך לשוי סובר דפירושה כשםתה מותרת, וככפרט לשוי הכרוז"פ אותן ג', מצוין ביד אברם בגליון שם, דאפי' להאוסרים פירושו כשםתה הוא רק מדרבן, א"כ בחשש דרבנן יכול לסמוק על הט"ז הניל דכשפירשו בתוך הכליל הוא מותרתן אמןם היהות דסתימת הפסיקים הוא להחמיר בפירושו ומתו, עי' בפרק"ג בשפ"ד שם, בשם הכהנא"ג בהג' הטור דהחמיר בזה, וכן הכריע המגנ"י על התו"ח כלל מ"ז אותן י"ג, וכן נראה דעת הפרק"ג שם, וכ"פ

איזה כליל אזי אפשר להם שייפרשו, אולם הני שרצים שנמצאים לפניינו הם כבר מתיים, שהעירייה נותנת הרבה כימיקלים של קלאור"ין בתוך המים ורובם מכולים ממים ממוני, א"כ א"א עוד ליפורש והם מותרים.³

אולם אפי' אם אמרין כן, היה רק מותר לשותות המים כמו שהם, משא"כ ליתן לתוך התבשיל עם שאר מאכלים נראה דתלייא בחלוקת הש"ך (בס"ק ד') והט"ז ס"ק ה' דכשפירוש המים מבור לכליל אם אז מותרים כשפירשו השרצ בתוך הכליל, הש"ך סובר Dao לא מקרי

רק עד מחצי גובה הצינור דינן כמו מבור להקל דחוישן דפירשו בפנים ומשעת העברת הצינור כבר הוא אסור, ולדעתו יש לדון בזה, חודא לשוי הט"ז בס"ק ה', דוגם כשפירשו מבור לכליל אינם אסורים כשפירשו לדופן הכליל בפנים בוודאי דהם מותרים, אלא אפי' לשוי הש"ך בס"ק ד' DAO בזה, א"ל דכאן שני ודומה למ"כ הש"ך דכשפירשו מכליל אל כליל דהם מותרים אפי' כשפירשו לדופן הכליל בפנים, דאם דמיון דהינו רביתיהו להיות עם המשקה בכליל, ורק מבור לכליל נקרא שינוי ואסורים, וא"כ מסתבר דצינורות דמחוברים לבור והמים הוא כל הזמן מחוברים למי בור מקרי הינו רביתיהו, ורק מים שהם בכליל שנפרדו מהבור זה לא מקרי הינו רביתיהו ואסורים וצ"ע.

3. ופשט דאין להחמיר כזה, משום הא דמכואר בחזו"א (יו"ד סי' י"ד אות י') דאין יותר בשין המים רק בהני שרצים שכח היולי שבמים מהווין אותם, משא"כ כשנולדו מזכר ונקבה, גם לא פירושו אסורים, והאותות העולם אומרים שרצים אלו נתהווה מזכר ונקבה, זה אינו, DIDOU וחייב האותות חולקים בכלל על החז"ל ואומרים דאין לך דבר דמניה קרבו ולדעתם הכל בא מכחוץ עי' זכר ונקבה, וכבר היה מכובח בזה בתולעים הנמצאים כבשר הדג בפנים דבחז"ל מכואר דמניה קרבו והם כשרים, אולם חכמי האותות אמרין דהוא בא מכחוץ, וכבר הארכנו בזה בקובץ אור ישראל גליון ר' במדור וירדו ברמתם, והסכמה אחרוני זמניינו להתריך מבואר שם).

אחר כתבו דברינו אלו, שמעתי דחلك מהמים בעיר באים ממעינות אולם רוב המים באים מכינוס מי גשמי, ולדעתי גם אז הוא מותר להסוברים דחרוצים ונעיצים המושכים שרי, דאף די אמרו דהחולעים שנבראו בתוך הנוי מעינות הם אסורים, וגם כזה צריך לברר המציאות והיינו אם אין המעינות עומדים לבדם רק הם מעורבים ונמשכים בתוך המי גשמי ורובם המי גשמי אולם בטל מהם שם מעין, ואולי תלוי בטעם ברכו נוטפין על הזוחلين דאים מטהרים בזוחלין, עי' יוד סי' ר"א סי' ב' ובט"ז סי' ג', ובאחרונים שם, ותו צריך לדון אם מדמים דין מעין לגבי תולעים לדין מקוה, עי' בשו"ת דב"ח יוד ח"ב סי' נ"ד בחלוקת שם הגרא"ש קלוגער ז"ל] מכ"מ הם נתערבים בהרואזועארס או בתוך המנהרות שבמבעים מים לעיר עם התולעים שנבראו מכינוס של מי גשמי שהם הרוב, א"כ למה לא יאמרו על התולע שנמצא לפני כל דפריש מרובה פריש, והוא בא מכינוס של מי גשמי שהוא מותר שלא פירושו.

וain לומר דכל קבוע כמחצה על מחצה, לפי"מ דמבואר בחו"ד סי' ק"י אותן ח' דמקום תערוכות הראשן מקרי מקום הקבוע, וא"כ כאן כשנערכו בפעם הראשונה בהרואזועארס או בהטונעל הגדול המוביל המים לעיר שם הוא מקום הקביעות, ושנתפרשו משם להטנקס בתוך העיר, נקרא פירוש מהקביעות שלא בפניינו דהולcin בתר רובה, וודוחק גדול דמתערוכות הראשנה עד יציאת מהברז הוא הכל חד תערוכות וחדר קביעות] ותו אף"ל דהיות דהני תולעים אינם עומדים במקומם והם ניידים כל הזמן לא מקרי

בפרק ס"ק י"ג ובפרק ס"ק ט, ע"כ נראה דאין להקל בזה.

אם מים שלנו אסור אף בשלא פירושו

אולם כל הנויל אם אמרין דברים שלנו אסור הרצים רק כשיעורו, אולם זה אינה ברור, דמצאו מחלוקת בתולעים הגדלים בחריצין ונעיצים שהם מושכים ואינם נובעים, אם התולעים הנמצאים הם אסורים אף' לא פירושו כיון שאין להם סנפיר וקשה, י"א דדווקא במקרים שבבור שדומה לכלי שהמים עוצר בתוכו מותר משא"כ חריצים המושכים הם דומה לים ושרצים בתוכו אסורים אף' לא פירוש, ויש מתיירים גם כזה ורק במקרים הנובעים הוא אסורה, והמחבר הביא ב' דיעות ולא הכריע, והש"ך בס"ק ח' הביא דעת המהרש"ל שפסק להחמיר בזה, וכן משמע דעת האו"ה עי"ש וכ"ג דעת פרמ"ג בשפ"ד שם, וכ"פ בפרק ס"ק ד' ובמנח"י כלל נ"ג נ"ק ב', אמן הפר"ח פסק להקל בזה, וכ"ה בשו"ת מהר"ם לובלין סי' צ"ה ובשולחן גבוח סק"ז ז', עי' בדרכ"ת ס"ק כ"ח.

והנה הרואזועארס שלנו הם בורות כינוס מי גשמי גדולים מאוד שנמשכים בתוך העיר עי' חריצים ונעיצים, ובכמה מקומות בנו חריצים בתוך הקrukע [טונעלס] מכוסה מסעmant וועל ידם בא המים בתוך העיר, ונראה שדין כמו חריצים ונעיצים המושכים ותליה בחלוקת הניל, והיות שרבים סוברים צורך להחמיר בזה וככ"ל, ע"כ גם בשאלת DIDN יש להחמיר ואסור לשות המים בלי סינון.

—יאמרו העירה שנוצרים בתוך הראזעוווארס צריכין לבררداولי שם הם קטנים מאוד ונראים רק ע"י מיקרוסקופ ובתוך הטענקס נעשים גדולים יותר, וזה דין כמו שנבראו בתחום הטענקס, וכמבוואר באור ישראל גליון ר' במדור וירדו בדגת הים לגבי תולעים הנמצאים בתחום בשער הדג דמותרים דמניה קרכו, ואעפ"י שאמרו החוקרים שנוצרו בחוץ, מכ"מ כיוון דבחוץ הם קטנים בדורות מיקרואסטטיפיק וายלו בכבר הדג הם גדילים נקרוו מיניה קרכו ומוחדרים, ואם נתברר שכןם נבראו בתחום הטענקס, נראה שדיןם כמו נבראו בכור ומערה, כיוון דהטענקס שלהם הם מחוברים לקרקע, שדיןם כקרקע. אולם נראה, דاعפ"י דאח"כ הם נמשכים מהטענק ע"י צינורות, אין דין כחריצים המושכים ורק דין כהומשו מבור לכל ע"י צינור, דמותרים.

איסור שאפשר לברו ולהסירו אם הוא בטל מה"ת

ועכשיו יש לדון אם התולעים הם בטילים במים, ותוכן השאלה, דזה ברור לאין התולעים בטילים בהמים דהא בריה אינה בטילה, אולם אם אמרין דאין בטילים מחמת בריה א"כ כל השאלה הוא רק איסור דרבנן, אז יכולם לסמן על השיטה מסוירים דחריצים המושכנים דיןם כבור, [רהמעין בדברי המני הנ"ל, וכ"ה הפרמאג הנ"ל], נראה דהם החמיר רק דהיות והוא איסור מה"ת צריך להחמיר כהמחרירים בזה, משא"כ באיסור דרבנן יכולים לסמן על השיטה המקילם] אולם אם אמרין דאיינו בטל מה"ת, ע"כ צריך להחמיר כהני שיטות דגם בדלא פירוש הם אסורים, והנה הני תולעים אפשר להסידר

קבוע, ודומה להא דnichevono ונידי (זחים ע"ג ב') דין לו דין קבע, וכי' בחכמת חכם (שער הקבע סי' ח' ט') דاعפ"י דהם נידיים אם הם בכנופיא אחת בעדר או בשדה או אף' ברה"ר מקרי קבוע, זה הוא כשהם כנופיא אחת דיש איזה קשר בין אחד לשני משא"כ כאן, דהם מפוזר ומפוזר בשטח הכיבוד, וצ"ע.

עוד סברא שמעתי מהכם אחד אעפ"י מה דמכוואר בשטה מקובצת שם, [וכ"ה בבחידושי רביינו פרץ פשחים ט'] דהא דאמרינו ניכבשו ונידי ולמה לא מקרי פירוש לפניו מהקביעות, דמיירי שמחוזר פניו ואינו רואה כשהם פורשים וע"כ לא מקרי פי' לפניו, הרי לנו דאף שמודע רכעת הזאת ע"י פעלו הם פורשים מהקביעות אם איינו רואה הפרישה לא נקרא פירוש לפניו ומוחר, א"כ כמו"כ כאן שאין רואים התולעים כשיזוצאים מהצינור להכוס, DIDOU דתיכף כשיזוצאים מברוז להכוס א"א לראותם רק אחר איזה דקה כשהם נח מرتוחותם אפשר לראותם, ע"כ מקרי פי' מהקביעות שלא בפניו דמותר, ופשט דאפי' להמחמירין בפירוש שלא בפניו, כאן שרי דכאן אין שיקד הגזירה שמא יקח מהקביעות, זדו"ק.

אולם מאיזה אנשים שמעתי שהחולעים נוצרו בתחום הטענק הגדול שיש בעיר בתחום קרקע העיר, וראייה לדבר שיש איזה מקומות בברוקלין שלא נמצאים כלל מהם ואם היה נוצרם בהראזעוווארס שמחוזר לעיר היה צריכים להיות נמצאים בכל מקומות העיר בשווה, ע"כ שם נתהווים בתחום הטענקס, וזה דבר שמשמעותו, נדרש להחמיר, והוא צריך לבקר דאפי' אם לבקר הדבר, והוא צריך לבקר דאפי' אם

דחווי דשיל"ם, וע"כ אין ראייה מס' ק"ב
רכשהAACל יתקלקל א"צ לצננו.

גם באו"ה, (כלל ל"ב ט') מזמין
בד"מ בס"י ק"ד ובבאר הגולה שם, כתוב
דאיסור שנתעורר במשקה שאפשר לסנוו
הויליה כDSLIL"ם ואינה בטיל עכ"ל,
אולם נראה דאין דינם DSLIL"ם ממש,
זהה DSLIL"ם אינו בטיל רק במינו וכאן
פשות דאפיי אינו מינו אסור, ועיקר
כוונתם הדברי כעין DSLIL"ם ולפי"ז אם יש
טירחה יתרה להוציאם דבכה"ג לא מקרי
DSLIL"ם וכמבוואר בס"י ק"ב בפרק"ח (ס"ק
ח') ובחכמת אדם (כלל נ"ג ס"י כ"ג), א"צ
להוציאם ובטיילים¹²³⁴⁵⁶⁷, ועי' באו"ה כלל
כ"ג אותן ח' (מזמין בש"ך צ"ח אותן ר')
דעתם דיבש ביבש אינו מינו צרי"ס'
ואינו בטיל ברוב הוא לפ"י שנ Kra דבר
יש לתקנה דיכول Katz להכיר האיסור
ולהסירו, ומ"מ בטיל בס' דמהר שהוא
ב"כ מועט ואני מוצאו נקרא שפיר דבר
שאין בו תקנה, ונראה דכוונתו, דכיוון
דיכול להכיר האיסור ולהסירו אינה בטיל
הויליה כעין DSLIL"ם משא"כ כ שיש כבר ס'
א"כ הוא טירחה יתרה להסירו [ומש"כ
שהוא מועט ואני מוצאו, כוונתו, אינה
מוצאו רק ע"י טירחה יתרה] ע"כ לא
מקרי עוד DSLIL"ם ובטיילה.

והנה אנו קיימל"ן דמיון בשאיינו מינו,
אסור מטעם שמא יבשלם ויתן טעם
cmbואר בס"י ק"ט ס"י א' ברם"א, ועי'

4. ולפי"ז מוכן Katz מה נראה שם
באו"ה דרך בשערן ואסור בנסיבות צרי' לסנוו ולא
בשאר איסורים, דטובר דוגם סינוי הוא דבר שיש
ביה טירחה ונפרט כמשמעותם בשביל דברים
קטנים, ורק היות שערן איסורי בנסיבות החמירו
אפי' שיש ביה טירחה, וצ"ע בזה.

ע"י סינוי, א"כ צרי'ין לבאר אם דבר
שאפשר לבורן ולהסiron אם אינה בטילה
מה"ת או מדרבן.

הרמ"א בס"י צ"ח כתוב, אדם נפל החלב
לחוך חבשיל ונחבטל טumo בששים צרי'ין
לייתן שם מים צוננים וטבע החלב להקפיא
ולצוף למעלה על המים ויסירנו שם,
DMAHR דאפשר להסירו הויליה כאילו מכירו
וצריך להסירו שם, ודברי הכרו"פ שם
(ס"ק ר') נראה דעתם הדבר הוא, דהיות
שיכול להסיר האיסור שם מקרי כמו
DSLIL"ם דאיינה בטיל, וע"כ כתוב שם
הAACל יתקלקל ע"י הצינוי אין צרי'ין
לצנוו אלא אוכל התבשיל כמו שהוא,
וכמבוואר בס"י ק"ב ס"י ד' דבכה"ג לא
מקרי DSLIL"ם, עיי"ש. אולם בפרק"ג, ויש
(צ"ח משב"ז ז') כתוב על הכרו"פ, ויש
לחלק דכאן הוא ניכר האיסור, וכונתו
דמפשטות דברי הרמ"א שכח "היות
דיכול להפרידו נקרא כמו ניכר האיסור"
נראה דעתם ^{אנדרה הרטמן} באינה בטלה הוא הויליה
כאילו ניכר האיסור דאיינה בטילה, וע"כ
אפי' אם AACל יתקלקל אינה בטילה,
ובפשטות, לפ"י שיטת הפרמ"ג אינה
בטילה מה"ת הויליה כמו ניכר האיסור
דאיינה בטילה מה"ת, ועי' לקמן בשם
הט"ז. אולם באמת אינה מוכחת, דא"ל
דרך ניכר בהדייא אינה בטיל מה"ת
משא"כ דבר שאינו ניכר מצד עצמו, רק
היות אפשר לעשות פעולה להכירו ואו
מקרי כמו ניכר האיסור, זה רק חומרא
מדרben, וכ"ג Katz בפרק"ג בפתחה להללי¹²³⁴⁵⁶⁷
הערובות סוף פרק ב' בד"ה ודע וכו'!
ועיקר מה שהפרק"ג חולק על הכרו"פ
הוא. דעתם דאיינה בטילה אינו משומם

דכשיכול לברור ולהוציא האיסור, אסור רק משום דשיל"מ.

אולם אינה ראייה למגורי, דא"ל דשם שאני, דבכלל קשה להבין שיטת הרא"ה, דמסתבר דהא אמרין בדבר שאפשר לבזר האיסור ולהסירו אינה בטל משום דנקרא ניכר האיסור, ה"מ בדבר שיכול לבזרו ולעמוד עלייו מה הוא האיסור ומה היא היותר, ע"כ אמרין דאעפ"י דכעת אינו ניכר הדבר, מכ"מ כיוון דיכול לעשות פעולה ולהכירו נחשב כבר עכשו כמו שהדבר הוא מבורר ואין כאן תערובת, מא"כ שם בכלי שנתערבו שלulos א"א לעמוד על הדבר מה הוא הכליל איסור ומה הוא היותר, ולעומם לא יהיה הדבר ניכר בפניע"ע [רק יש היכי תמציא שלא יצטרך לביטול והינו ע"י הגעללה], א"כ לא נחטיב כניכר האיסור ומתבטל.

עוד האריך בשעריו יושר הנ"ל, לבאר דזה הוא ג"כ מחלוקת הר"ן והריטב"א (בסוכה דף ט' ע"ב) דהר"ן שם (ר"ה גרשינן, מצין הגליון המהרש"א על הרמ"א הנ"ל) שכ' ובודאי שאין זה ביטול כאשר איסורים שאין לך דבר שאדם יכול להתיירז [ובחדר משה ترك"ז ר' הגירסה "להסירו"] ולעמוד עלייו שהוא בטל, אולם מדברי הריטב"א (שם) מודיע השעריו יושר שם, שרק מדרבן אין בטל בכחיה"ג, וכ' הריטב"א הוא בש"י רבו הרשב"א, והר"ן הוא בש"י הראה עיי"ש.

והנה בשו"ע סי' ترك"ז, סי' א' כתוב מהמחברadam אין הסוכה צילתה מרובה מחמתה אלא ע"י האילן צרייך שישפיל הענבים ויערכם עם הסכך בעין שלא יהיה ניכרים והוא סכך כשר הרבה עליהם

בש"ך שם דבאיסור דרבנן מקילים דבטיל ברוב [עי' מחלוקת אחרים בזה] ונראה דזה מיירי שנפרק לחthicות דקוט מאד שאינה ניכר בין זה לזה, כמובן בטור ובש"ך שם, מא"כ באופן דיכול קצר להכיר האיסור ולהסירו, גם באיסור דרבנן צרייך ס' דמסתבר דהדין דסי' צ"ח הנ"ל דבאיסור שיכול להכירו ולהסירו דעתה בטיל הוא גם באיסור דרבנן, ורק האוראה סובר דהיות דהרבבה פעמים שיקר להכירו ע"כ משום לא פלוג אמרו דבכל אופן מין באינו מינו צרייך ס', מא"כ אנו קיימל"ז דרך שיכול להכיר או אסור מא"כ כשא"א להכירו אסור רק מטעם שמא יבשלם, ובאיסור דרבנן אינו אסור, ודוח"ק.

ובאמת יש בזה מחלוקת הראשונים, דהרבש"א בתורת הבית (בית ד' שער ד') כי דכלי איסור שנתערב ברוב כלי היתר בטל ולא מקרי דבר שליל"מ משום דaicא הפסד והוצאות להגעלין, והרא"ה בבדק הבית שם חולק עליו וכתב, דבכה"ג, כיוון דאפשר להוציא האיסור מתוכו הרי זה כניכר האיסור ואינו בטל, והרבש"א בשמירת הבית פlige עליו ודחה דבריו, גם היכא אפשר להוציא האיסור בטל ורק משום דשיל"מ אין בטל וכצרייך להוציא הוצאות לא מקרי דשיל"מ, ועי' בשערו ישר (מהגר"ש שקוף ז"ל) שער ג' פרק י"ט, דהאריך לבאר דמחלוקתן הוא, אם בדבר שיכול לבזר ולהוציא האיסור אם אינו בטל מה"ת, שנkirא ניכר האיסור או משום דנקרא דשיל"מ, עיי"ש, ולפי"ז לפ"מ דקיימל"ז בס"י ק"ב סי' ד' כהרשב"א, א"כ מבואר לנו קיימל"ז

ז', ובסי' ק"ב ג') כי דשפיר בטיל "דלא מטרחיןן" להטעימו לקפילה עי"ש וכונראה דהחו"ד סובר דאפשר להכiero היא מדין דשיל"מ, ובמוקם טירחיה לא מטרחיןן ליה, והפר"ח סובר דהיא מדין ניכר האיסור וע"כ גם במקום טירחיה מהיוב להכiero ולהפרידו, אולם לפ"ז צ"ע דהא הפרמ"ג בס"י ק"ב במשב"ז בסופו ג"כ חולק על הפר"ח וכי דמדברי הטור והמחבר משמע דגס באינה מינו בטעם בטיל וא"צ להטעימו לקפילה, והוא בס"י צ"ח כי הטעם דהוי כניכר האיסור, ואולי כמוש"כ לעיל דאפי' לטעם הפרמ"ג הוא רק חומרא מדרבן והקלו במקום טירחיה, אולם צ"ע דמ"ש מהא דהמאכל יתקלקל רמשמע מהפרמ"ג דג"כ מחייבין אותו להכiero, ויש לחלק.

ומצאתי בשו"ת חת"ס (י"ד רע"ז) בס"ת שהיה בו טעות שנותערב עם אחרים ופסק בשו"ת יד אליהו סי' פ"ח דהו בטיל חד בתרי, והחת"ס חולק עליו הדואיל דאייכא לבור רע"י חיפוש אחר חיפוש איזה הס"ת הפסולה ולהסירו אינו בטל וכור עי"ש, וכונראה דהם מחולקים בהנ"ל דשו"ת יד אליהו סובר דאפשר להכiero אינו בטיל מדין דשיל"מ ובמוקם טירחיה בטיל, והחת"ס סובר דזה נקרא ניכר האיסור ואפי' במקום טירחיה יתריא אינו בטיל.

ועי' בעורך השלחן (ס"י ק' אות ז') דאיסור שנותערב בהיתר ואפשר להפריד האיסור רק ע"י טירחיה יתרה, כגון ביצה שיש בו אפרוח שניכר מבחוץ שיש בה אפרוח שנותערב באلف ביצים וקשה מאד לבדוק כולם ולהוציאו, בטילה, ורק היה שהוא בריה אינה בטילה, עי"ש וכונראה

ומבטلن עכ"ל, הרי דסובר דאונפ"י דאפשר לבורו ולהסיר הסכך פסול בטיל, ודלאCSI כשי הר"ן הנ"ל. ואעפ"י שבמג"א ס"ק ד' מבואר דסובר ^{אלא כרשותו} דהדיעה שנייה שם בשו"ע חולק גם כזה וסובר דaina בטילה וכשי הר"ן, כבר הק' עליו כל האחראנים, דמדברי הרמ"א שכטב, שאינה ניכרים בטילין, נראה דבזה גם דעתה שנייה יודה לדיעת ^{אלא כרשותו} הראשונה - דשפיר בטיל, וכ"כ בג"א דדברי המג"א צע"ג, ועי' במשנ"ב ט' ובשע"צ אות ז', הרי מבואר דוללה להקלת ^{אלא כרשותו} קיימל"ן דכל שיכול להסידר האיסור שפיר בטיל מה"ת.

ואין להקשوت דהא מדרבן בודאי דאיןנו בטיל, וכמבואר בס"י ברמ"א בס"י צ"ח הנ"ל, וא"כ למה בטיל כאן, עי' במחזח"ק שם ס"ק ג' ובפרמ"ג שם בא"א אות ד' דהנicha זה בצע"ע, ונראה דזה קשה רק להטעם הפרמ"ג דהטעם שאפשר לבור אסור הוא משום דנקרא ניכר האיסור, משא"כ לפ"מ שכטבנו, דאיינו בטיל הוא משום דהוי דשיל"מ, מובן שפיר וכמוש"כ בשעריו יושר שם, דהטעם דרישיל"מ איינו בטיל, הוא מטעם שעדי שתאכלו באיסור [הינו עי' ביטול] תאכלנו בהיתר שלא עי' ביטול, וזה שייך רק באיסור ולא לגבי עשיית מצוה, ובפרט להסוברים דמותר לערב לכתהילה הסכך כשר עם פסול ואפי' בחווה"מ ואין כאן משום אין מבטלים איסור לכתהילה, כיון דאין כאן איסור רק דaina יוצאה ידי מצוה] עי"ש.

גם החוו"ד סי' ק"ב כי לחלק על הפר"ח (ק"ה מ"א) דכ' דמין באינה מינה דaina שווים בטעם דאפשר לחות לקפילה שיכיר האיסור איינו בטיל, והחו"ד (ק"א

دلך אינה בטיל ברוב, מין בשאיינו מינה יבש, לפי דיקול קצת להכיר האיסור ולהסירו, ולמה לא מקרי משורה ניכר האיסור ואינה בטיל מה"ת, ומדוברו נראה דרך מדרבן אינה בטיל, וכ"כ בשם בתורת חטא כל ל"ט סי' ד' [וירק להטעם שני שכח שם אינה בטיל מה"ת, עי' בדור זהב שם] וכמו"כ בנפל איסור אשר הח

תוק משקה דאפשר לסנו כתוב, דאיינו בטיל משום דהוא דשיל"מ, ולמה לא נקרא ניכר האיסור, ודברי העורך השלחן הנ"ל בבייצה שיש בו אפרוח קשה מאד, דהא כתוב בהדייא שם, דבריה שיבש בו אפרוח ניכר הדבר שיש בו אפרוח וא"כ למה לא מקרי ניכר האיסור.

[ח' 1234567]

וע"כ נראה, דניכר האיסור דאיינו בטיל, וכנראה הטעם דזה לא מקרי תערוכות, הוא רק בגין ניכר האיסור בהדייא בגליות לעין כל ורוב בני"א שיסתכלו בתערוכות זו יראו, שיש כאן דברים נפרדים איזי אינו בטיל מה"ת, משא"כ כשאייסור אינו ניכר בהדייא, והוא ניכר רק ע"י הסתכלות והבחנה יתרה ועיוון רב ורוב בני"א שיסתכלו בתערוכות זה יתdma להם דהכל שווה ואין כאן דברים נפרדים, נחשב שפיר לתערוכות ובטיל מה"ת ורק מדרבן אינו בטיל, הוайл דאפשר להכיר האיסור. ולפ"ז מובן שפיר שם בעצים, מי שיסתכל בסוכה זו ידמה לייה לכל העצים הם שווים ולא יעלה על דעתו שיש כאן ב' מיני עצים, וכמו"כ בגין שאינה מינו יבש, מيري שנחתק לחthicות קטנות שאין ניכרות, וא"כ כasadim ישתכל בתערוכות זו לא ירגיש דיש כאן ב' מינים ורק ע"י הבחנה יתרה בכל חticaה בפני"ע, ירגיש שיש כאן ב' מינים, שפיר

דסובר ג"כ כהנ"ל, דהא דאמרין דבאפשר להכיר האיסור ולהסירו אינה בטיל הוא משום דשיל"מ וכשייש טירחה בזה שפיר בטיל.

מה הגדר של ניכר האיסור דאיינו בטיל

אולם עדין צריך ביואר, דזה מוסכם בכל הפסיקים דאייסור שנתערכ בהתיר וניכר האיסור, דאיינו בטיל מה"ת, עי' אשר הח

תוק משקה דאפשר לסנו כתוב, דהיא דבגדים דכתוב דמה"ת אפי' בגין האיסור בטיל, וכותב עי' הט"ז דזה אינה אינה, דבוגדי רמה"ת אינה בטיל וכמבואר ג"כ בהדייא בתוס' חולין צ"ה ע"א ד"ה ספיקו אסור עי"ש ועי' בפרמ"ג שם, והוא דכתבנו לעיל דכשהאפשר להכיר האיסור אינו בטיל מדרבן, היינו באופן דמיiri הרמ"א שם, דנפל הלב לתוך חבשיל ונתערכ, דכעת אין האיסור ניכר בפניע' רק דיקול לעשות פעללה להכирו ולפרידו, וזה אינו בטיל רק מדרבן, דמה"ת שפיר בטיל כיון דכעת אין הדבר אשר הח

ניכר בפניע', משא"כ אם גם כתוב האיסור ניכר בפניע' אינו בטיל מה"ת, זה לא נראה תערוכות כלל, ופשוט.

ואולם לפי"ז צריכים קצת ביואר מה נראה ניכר- האיסור, דלאוורה יש לעין, דלעיל כתבנו בעצים המחוברים עדין לאילן בטיל בעצים התלושים ולהכשיר הסוכה, וללאוורה למה לא נראה זה, ניכר האיסור, דהא כשמיין בכל עץ בפניע' יראה מה הוא תלוש ומה הוא מחובר ומחייב אחד שמעתיداولי הכוונה, דצל של עצים המחוברים בטילים בצל של עצים התלושים, וזה אינה ניכר, ויש להאריך בזה], וכמו"כ יש לעין, בדברי האו"ה

המאכל, משא"כ בחתיכות דهن קטנות כ"כ שאין ניכרות בראייה עיניים רק ע"י הבדיקה יתירה אף דהוא יבש בלח, שפיר בטיל. והמעיין בהגר"א שם, ובפרט' ח שם, ובחכמת אדם שם, [ובתשרי השו"ע הרב הניל נראת, דהבין כן גם בדברי המנ"כ הניל] יראה, דהבינו דמיירי דאיתנה נראית לעיניים, רק דמיירי דחתיכת האסורה היא נרגשת במשימוש היד, וזה ג"כ מקרי ניכר האיסור עי"ש.

אולם במנ"כ שם בסוף הפרק, יש לו מהלך אחר, דיבש בלח אינו בטיל אפי' כשהיא ניכר כלל, מוכא דבריו בתשרי שבסוף שו"ע הרב סי' י"ח, ונראה מדבריו דהחמיר כשי זו, וכ"ג בשו"ע הרב תס"ו סי' ט' וסי' י' עי"ש, אולם עי' בשו"ת צמח צדק יו"ד סי' ע', שכטב, דהוא חומרא יתירה, דכל ראשונים הם נגד שיטתה זו. וגם, דהא הש"ך והט"ז מחלוקתם בזוה והאיך נחמיר יותר מהט"ז בזזה, וגם במנ"י הניל דחה דברי המנתה כהן. ותו, דהוא נגד השו"ע בס"ק, דמברואר דשרץ שנפל לקדירה אינו בטיל רק מדרבן מדין בריה, עי"ש.

וכן מצאתי בבדיקה מזמן כהאלתו (פרק שבעי) דהביא בשם הגרי"ש אלישך שליט"א ובשם הגרש"ז אוירבך ז"ל, לדבר שאינו בריה אם א"א להכירו אלא בטורה גדול לא נקרא ניכר האיסור ובטיל בתערוכות, ומאריך שם לבאר דזה הוא רק כ שיש קושי וטורח להכירו דהוא שרצ הדינו אף דROAD מקומו שהוא נמצא עכ"ז רק ע"י טירחה ובדיקה יתירה ניכר שיש כאן שרצ, אבל אם הטירחה הוא רק החיפוש אחר השרצ כגון שרצ דמונה באיזה מקום בכרכוב וצריך לחפש כל

בטיל, וכמו"כ האו"ה בנפל חתיכת איסור יבש בתוך לדינה בטיל רק משום דהוא דשיל"מ, מיידי בחתיכה קטנה שא"א להכיר רק ע"י הבדיקה יתירה, וכמו"כ בכיצה שיש בו אפרוח, מיידי שניתן להכיר דיש בו אפרוח רק ע"י הבדיקה יתירה.

אולם עדין צריך ביאור בזזה, DIDOU מחלוקת האחرونנים בס"י ק"ד סי' א' אם איסור יבש שנחזור לחתיכות קטנות ונפל לתוך שכר או שאר מאכל עב וא"א לסנוו אם הוא בטיל, שי' הרמ"א שם, וכ"ה שי' הב"ח הש"ך שם, דשפיר בטיל ורוק בבריה [או בשרצ' משמונה שרוצים לשיעור כעדשה רדינו כמו בריה] אינה בטיל מדרבן, אולם הט"ז שם האריך לבאר דבכל איסורים אינה בטיל דנקרא ניכר האיסור, וاعפ"י שא"א לבניו מכ"מ כיוון שניכר האיסור אינו בטיל עי"ש וכמה מאחרונים החוויקו בש"י הט"ז, עי' בדרישה ס"ק א', וכ"ה במנחת כהן חלק שני פרק ג', פר"ח אותן ג', וכ"ה שי' הגר"א שם, ובמנ"י כלל כ"ב אותן כ"ג, וכ"פ בחכם"א כלל נ"א אותן א' ב' ג', ובפרמ"ג במשב"ז שם כי לדדריהם מה"ת אינו בטיל כיוון דהוא ניכר האיסור, הרי לנוداعפ"י דאיינו ניכר בהדריא, שפיר בטיל.

אך באמת זה אינו, דנראה דשם מיידי בחתיכות שהן נראות לעיניים בלי הבדיקה יתירה, משא"כ בחתיכות קטנות שאינן נראות רק ע"י הבדיקה יתירה ועיוון רב שפיר בטיל, וכ"ג מלשון הפרמ"ג שם שכטב, שם ש"כ הט"ז דין ביטול ליבש בלח, לאו דזוקא, אלא כל שניכר אין לו ביטול עי"ש, וכ"כ במנ"כ שם שכטב, ומיררי בחתיכות "הניכרות ונראות" בתוך

ואין לומר, דלפי"מ שכתבנו לעיל שניתן לسانם מקרי דשיל"מ, והוא בדшиיל"מ לא אמרין ספק דרבנן לקולא, זה אינה, רהשכמת רוב אחרים זזה רק בספק מעשה, משא"כ בספק פלוגתא או בעיה דלא איפשطا שפיר הולכים לקולא בזה, עי' בפרק א"ח תצ"ז ג', ובפרם"ג בפתחיה כוללת להלן יוט' חלק ב' פרק א' אותן כ"ז, ובדרך"ת ק"ב אותן י"ח ובסי' ק"י אותן קצ"ז. ואין להקשות עוד, דהא זה הוא ספק איסור שנתגלה לדרבנן דלא אמרין בהו ספק דרבנן לקולא, זה אינה, חודא דיש מחלוקת הפסוקים אם לא נודע הספק קודם שנתעורר אם הוא אסור, עי' בש"ך בדיני ס"ס אותן א' דמיכל במקום הפסד, ועי' בדרך"ת בשם שא"ח הסוברים דיכול להקל ללא הפס"מ. ותו עי' בכרם"ג (משב"ז סי' נ"ז סי' י"ג) דספק איסור מה"ת שנתגלה לדרבנן, הוא רק בספק מציאות ולא בספיקא דעתא, עי"ש טumo, ועי' בדרך"ת ק"י אותן רל"ה מזה, ותו דעתך כוונתנו להקל אינו מטעם ספק דרבנן ולקולא רק דהיות דיש הרבה פוסקים המקילים בזה, ועי' בפרק הנ"ל הדאריך לבאר דעתך כהמקילים, והמחמירים כתבו שצרכי לחוש בדאריריתא לחומרא בזה, [עי' לשון המנה"י והפרם"ג הנ"ל] א"כ כשהוא נוגע לדרבנן יכול לסמן על המקילים בזה.

אם شبישלו תבשיל מהמים בלי סינון אם הם מותרים
ועכשיו נבהיר אם מותר לאכול ממסעדה מرك או לשות קואה شبישלו בלי סינון המים מוקדם. המחבר בס"י פ"ד סי' ט' בnidon DIDZ שאים רוחשים לא נראה לעיניהם ובteil.

מקומות וكمטים למצאו אבל כשמגייע למקום ניכרת תיקף דיש כאן שץ וא"צ הבדיקה וטירחה יתרה להכירו, זה שפיר נקרא ניכר האיסור אוצר החכמה ואינו בטיל, ומדייק כן מלשון החזו"א (יו"ד סי' י"ד ס"ק ר) ומשות'ת צמח צדיק יו"ד סי' ע' עי"ש. ודברים של טעם הם.

היווצה לנו מזה לגבי שאלה DIDZ. הנה תולעים הם קטנים מאוד ומראייהם דומה להמים אוצר החכמה וא"א להכיר שיש כאן שץ רק עי' הבדיקה יתרה ועיוון רב, ורוב כcolo בני"א אינם מרגנישים שיש בכלל שיש איזה דבר בתחום המים, וגם אינם נרגנישים עי' משמשה היד מחמת קוטנים [כן נראה כשבדקתי הדבר בעיר בויליאמסבורג, 12-94567-14-28] אולם מחייב אחד שמעתי שבבورو פארק הם יותר ניכרים, וצריך לברור הדבר], ע"כ לא מקרי ניכר האיסור, ומה"ת הם בטילים, ורק מדרבנן אינם בטילים והוא בריה דאיתנה בטילה [ותו, דיכולים להסירו עי' מסנתת], א"כ יש לומר בדברן שפיר יש לסמן על הפסוקים דאיתנו אסור רק כשפירות מהמים ואילו תולעים לא פירשו ואין אסורים.⁵

5. ואין להקשות דהא בשות'ת דברי חיים הנ"ל, דין בתולעים קטנים שא"א לסנן דעתך דרך נקי המשנת, וכי דעתך מהם ניכרים וא"א לברון א"כ תlia בחלוקת הט"ז והש"ך הנ"ל בኒcer האיסור וא"א לסנן אם הוא בטיל, וניטה לחוש להט"זאיתנה בטיל מה"ת ומחייב לילך לדoor במקומות אחר אם אין שום בריה אחרת עכ"ל זהה לכואורה סתייה לדברי שכ' בתולעים שלו ע"פ שאפשר לסנן לא מקרי ניכר האיסור, אולם זה אינה דעתם מيري בתולעים חיים דニיכרים עי' רחישה ושריצה וזה שפיר נקרא ניכר האיסור, [עי' לשון רשי"י עירובין (כ"ח ע"א ד"ה צרעה, הנ"ל] וכ"ה בממ"ג במש"ז (פ"ד י"ב) דמליכין נקרא נראה לעיניהם דニיכרים עי' רחישתם עי"ש, משא"כ

איסורה דלא אמרין ביה ספק דרבנן להקל עי"ש, ולפי"ז מובן סברות הט"ז הנ"ל דמתיר בספק נימוח, אף בפирות שדרבן להתלייע, וכמו"כ מתיר אף כישיש רק צד רחוק לומר דין כאן תולע, דסובר דכל שיש איזה צד לומר דלא היה כאן תולעafi" צד רחוק, לא מקרי איתחוך איסורה ומתיירין בספק נימוח מדין ספק דרבנן ולהקל. ולפי"ז צרייך לדחוק ולומר דהא דכתבו הפוסקים הלשון "ספק ספיקא" הוא לאו דוקא, רק כוונתם, דכשיש עוד ספק אז לא מקרי עוד איתחוך ויכול להקל מכח ספק דרבנן.

ובשיטת הש"ך נראה, דסובר כմבוואר בשוו"ת רב פועלים (חלק ד יו"ד סימן ח) הדעתם דלא אמרין בספק נימוח ספק דרבנן להקל, דחו"ל עשו דין זה דבריה אינה בטילה כדין איסור תורה ולא אולין ביה לקולא אלא נקטין לחומרא כדין שאר איסור תורה, ורק אם יש ספק אם היא בריה או לא בזה אולין לקולא כדין ספיקא דרבנן, אבל אם היא וודאי בריה אלא שיש ספק מצד אחר כגון ספק אם נימוחה או לאו יש להזה דין איסור תורהداولין ביה לחומרא, ועיין ט"ז סי' ק' ס"ק א' ובשאר אחרונים שם מ"ש בזה ועיין ג"כ בש"ך ס' ק"א ס"ק ב' עכטו"ד.

ודבריו צ"ב, דשם מيري הט"ז והש"ך בספק איסור והוא בריה, בזה אמרין ספיקא לחומרא, וטעם הדבר דהואיל דעתם הספק הוא ספיקא אוריתא, והולcin בו לחומרא, נחשוב כמו וודאי איסור דaina בטילה [עי' יד יהודה שם]. משא"כ ספק אם נימוח הבריה הוא ספיקא דרבנן וא"כ למה לא אולין ביה לקולא כמו בספק

כתב, עבר ובישל פרט שצורך בדיקה בלי בדיקה, אם יכול לבדוק עצמי בודק, ואם לאו מותר, וטעם הדבר כתוב בש"ך שם (כ"ט) בשם תשובה הרשב"א, דמקרי ס"ס ספק אם היה כאן רחש כלל, ואת"ל שהיה שם נמוח ונתבטל, דאעפ"י דאמרו דבריה אינה בטילה לא אמרו אלא בבריה שלימה אבל בריה מהויה בטילה, וכותב האו"ה שם, דהינו שלא הוחזקו פ"י בסתם, אבל פרטיים במדינה שהוחזקו בכך הווי וודאי, ולא ספק, וכ"ג מדברי מהר"ם מלובלין בתשי" ס"י כ"ז עכ"ל הש"ך. וכ"ג ג"כ בנקוה"כ בהגחות על הט"ז אותן י"ז. אולם בהט"ז שם מבואר, דמתיר בספק נימוח, אף בפирות שדרבן להתלייע, וכמו"כ סובר דאף כישיש רק צד רחוק לומר דין כאן תולע יכול להתיירו בצירוף ספק נימוח, עי"ש, ועי' במנחת יעקב על התו"ח כלל מ"ז אותן ח"י דכתוב, דעיקר כהט"ז בזה, דרך בידען בודאי שכולם מתולעים אסור עי"ש, וכן הסכים בדמשק אליעזר על התו"ח שם.

ואפשר לומר בביאור שי הט"ז, דלכארה האיך יכולים לומר בדבר שהוא צד רחוק מאד דמקרי ספק ולעשות ממנו ספק ספיקא, דבאמת יש לדון דלמה בספק אחד דילמא נימוח הבריה אינם מתיירין, וזה אפי' לש"י הט"ז וכמוש"כ שם בהדייא בשם הר"ן] ולמה לא אמרין דכיון דהא דבריה אינה בטלה הוא רק מדרבן א"כ הוא ספק דרבנן להקל.

ומצאתי בחכמת אדם (כלל ל"ח ה') שכותב טעם הדבר דמקרי איתחוך איסורה דלא אמרין ביה ספק דרבנן ולקולא, והינו כיון דודאי יש כאן איסור, ורק ספק אם נימוח ונתבטל מקרי איתחוך

שנתבשלו בודאי בטילים רק מדרבן, מדין בריה, דהא אינם ניכרים וא"א לsnsnn, וכדרבן יכול לסוך על הני שיטותداولרים רק בפירושו וכן'ל, ועפ"י דרישתו איזה תבשיל נתפרשו לכשיבשלו אותו אם איזה תבשיל נתפרשו בתוך אותו מאכל, כבר כתנו,داولי יש לסוך על הש"ך בזה דאם פירושו כמשמעותו רם מותרים.

אולם אף אם יאמרו כשאר הפוסקים דסבירים דפירושו מטה הם אסורים א"כ נאשו כשפירושו בתוך המאכל⁶, מ"מ יש לצרף בזה שי הסבירים דשרץ שאסור רק אחר שפירושו לא מקרי אסור מתחילה בריאות ובטילים, עי' בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (חלק א' סימן קס), שכ' להתייחס-חולעים קטנים מאד שנמצאים במים (של בורות), וכי אפשר להסרים על ידי סינון, שמכיוון דקיים לנו בשולחן ערוק יורה דעתה (סימן ק' סעיף א') בדין בריה שאינה בטלת אפילו אלף, דהינו דוקא באופן שהיא אסורה מתחילה בריאות, וכו' لكن חולעים אלו כיוון שככל עוד שלא פירושו מותרים, גם לאחר שפירושו שהם אסורים, אין להם דין בריה לאסור כל המים בגלים, מהר שלא נאשו מתחילה בריאותן. עכ"ד. וכבר קדמו בסברא זו הכרתי ופלתי (בסימן ק' סק"ד) שכטב,

6. ולפי"מ דסבירר בכורו"פ הנ"ל רבפירושו כשתה הוא רק אסור מדרבן, יש לצרף הני שי' ובאיסור מדרבן גם בריה בטיל, עי' בראש יוסף (חולין צ"ז) מצדד מדרבן לא אמרין דבריה אינו בטיל, אמן בשער התערוכות חלק ג' פרק ב' מודיע נדברי הש"ך דגם באיסור מדרבן שייך ביה דין בריה, ובסי' ק' במשב"ז ס"ק א' בסופו הביא מהכרו"פ דשייך ברייה גם מדרבן, עי' ביד יהודה (שם) דהאריך לבאר דבאיסור מדרבן גם בריה בטיל עי"ש.

בריה וצ"ע. וע"כ נראה, דספק נימוח אינו ספק השkol, אזרחות החקמה וא"א להתרו משום ספק מדרבן ולהקל, או דהש"ך סובר דאפי' כישיש צד לומר דין דין כאן בריה אם הוא צד רחוק עדין מקרי איתחזק איסורא ומותר רק מכח ספק ספיקא.

ועי' בכורו"פ ס"ק ט"ז שהבין בדברי הש"ך זו דכל מין פירות שהרחש מצוי אין נכנס אזרחות החקמת בוגדר ספק דלמא לא היה בהם חולעים ואסורים, וכ"ה בפרק"ח ס"ק ל"א דעדשים ופולים וחיתים שהרחש מצוי בהם אין כאן ספק ודינן כאילו ידיעין בודאי שיש בהם חולעים עי"ש אולם בזמן צדק בחידושיו לסי' זה, חולק עליהם הרבה להшиб על דבריהם והעלה, דכל שלא החזיק דבר זה בחולעים אף שמצו להיות במין זה אזרחות החקמת חולעים לא הגן רק ספק ולא וודאי עי"ש, עי' בכתנת אדם סוף אותן שכטב דاتفاق בהוחזק בחולעים מ"מ לעניין אם הווי ספק או וודאי אסור יש לדון הכל לפי העניין אם הוא מוחזק כ"כ וקרוב לוודאי שיש בו חולעים עי"ש אזרחות החקמת (מצוין כ"ז בדרכ"ת שם), ולפי"ז כאן בשאלת דין בחולעים, נראה דבריך וויליאמסבורג דאינו שכיח כ"כ וא"א לומר שהוא קרוב לוודאי דיש ביה חולעים יש להקל בספק נימוח, משא"כ בעיר ב"פ ופלעטבוש שכחיהם מאד ונמצאים לרוב, צ"ע לשוי הש"ך אם אפשר להקל מכח ס"ס, משא"כ לשוי הט"ז דמקיל אף רחוק דין שם חולעים, מסתכר להקל בזה.

**חולעים מהם אסורים רק אחד
שנתפרשו אם נקראים בריה
עוד סברא יש להקל דהא עכשו**

ופלתי, וכותב, שבאמת כל הפסיקים האחרונים כתבו דמיל宾 הווי בריה, שככל זמן שלא פירשו הו כאוכלא דאפרת, ואחר כך כשפירשו שפיר חשבי בריה, ומיקרי נוצר באיסור, لكن אין להקל בזה כלל. ע"ש, גם בחיד"א במחזיק ברכה (סימן פד סק"י) כתוב, ולי נראה לומר דחשבי בריה, ואין זה עניין לעוף שנתנבל ושור הנסקל שנתחדר דבר בגופם, אבל התולעים שניוי מקומם בלבד גורם להם להאסר וכו', ועוד שגם שניוי מקומם אינם חידוש, ומתחילה-node שדרכם לפירוש, ומראש הם נועדים לכך, והם אסורים מלחמת עצם, ולא מלחמת דבר אחר. ע"ש.

ובาง' דגול מרובה (נדפס בסוף יורה דעה, סימן פד) כתוב, ששמע בשם הגאון רבי יהונתן מפראג (כנ"ל) דמיל宾 לא מקרי בריה, וסבירו נכונה היא, ואם לא תימצא סתירה לזה היה נכון לסמוק על זה אף למשה וכו', וסימן, אולם שוב מצאתו להר"ן (בחולין פרק אלו טרפות נח), גבי הני תמרי דבדא דמותרים לאחר י"ב חודש, דאמרין שתולעים אלה המזויים בהם לאחר י"ב חדש נולדו בעת בתולש, ולא מאותם תולעים שהיו במחובר, וכי הר"ן דהני مليיל לאוכלים כך, אבל לבשלם כמוות שהם יש לחוש שם על ידי הבישול יהיו פורשים ולא בטלי, דבריה לא בטלה אפילו באלו וכו', הרי בהדייא שאף לדעת הר"ן בסבירותו ליה שאין דין בריה אלא כဆסורה מתחלת ברייתה, תולעים הגדלים בתולש ופירשו חשבי בריה כיוון שרואים לפירוש מיד וכו' ע"ש, ועי' בשורת אפרקשתא דעתיא (ممוח"ז הרה"ג מבראשוב ז"ל) סימן ב' מש"כ בזה ע"ש.

ועל פי דברי הר"ן והשלהן ערוך יצא לנו דין גדול, שתולעים קטנים המתהווים בפירות בתולש, ונקראים מיל宾, כיוון שככל זמן שלא פירשו מותרים, שאינם נקראים שרך השורץ על הארץ, ע"כ אפילו אם יעמוד ימים רבים וירשו אין עליהם תורה בריה, הויאל ולא נאסרו מתחלה בריתנן, ומסיים ומכל מקום ח"ו להקל בזה, אלא שעל כל פנים יש התנצלות על פי זה לנכשלים בכך, כי בעוה"ר אי אפשר לעמוד בזה,ומי האיש אשר יוכל לומר حق אני מפשע של איסור תולעים בארכות האלה, אך כתבתי כן להיות כתריס בפני הפורענות. אבל למעשה ח"ו להקל ולסמן על זה כלל. ע"כ. ועיין בישועות יעקב יורה דעתה (סימן פד סק"א), שהוכיר גם כן סברא זו. ע"ש,

ובาง' דגול מה יהונתן (בגלוון השו"ע סימן ק'), מביא דברי הגאון טור האבן (סימן כו) שכותב להוכיח בדברי הרשב"א היפך דברי הכרתי ופלתי, והגאון רבי בצלאל הכהן, המורה צדק דוילנא, כתב לדוחות ראייתו. ולהצדיק דברי הכרו"פ ע"ש.

אולם החווות דעת (סימן ק' סק"ה) דחה דברי הכרתי ופלתי, על פי מה שכותב הרמב"ם בספר המצוות (מצווה קעט), כי מה שאמרו אצל פוטיתא לוקה ארבע היינו לאחר שפירשה וכו'. והרי הטעם שלוקה על תולעת שאין בה שיעור כדי הוא גם כן משום בריה (מכות יז), אלא דשפיר חשיבא בריה וכו', עי"ש, [אמנם בהגחות אמרי ברוך על החוו"ד המליך بعد הכרו"פ]. גם הפרי מגדים (סימן פד, בשתתי דעת סק לא) הביא דברי הכרתי

רק אחר שנתפרקנו נקרא נברא והוא הוא נאסר, א"כ כמו"כ כאן בזמן שנתפרקנו השרצן מהמים על האוכל או נקרא שנבראו ונקרו נולד באסורה, ודומה ליין שנתפרקנו מהענבים דמכואר בס"י ש"ב (ס"י ב') דמקרי נולד באסורה והוא בטילה, אף"י דעתנים היה בעולם בפני"ע מ"מ הין כשנתפרקנו מהענבים ונידונים בפני"ע הם בתערוכות, כמו"כ כאן כשהרצן נפרשו מהמים ונידון בפני"ע הם בתערוכות ובטילה.

אולם אם אמרין דהני תולעים הם אסורים גם כשלא פירשו, אינם בטילים בתוך המים אף שנולד בתערוכות, היה שיכולים לבром ולהוציאם, עי' בש"ת משיב דבר שدن לגבי תולעים קטנים שא"א להוציאן עי' סינון שהם מותרים כיון שבאו לעולם בתערוכות והוא אף' בריה בטילה, עי"ש וכ"ה בתהיל"ד (יו"ד ס"י ט"ז)⁸, משא"כ כשהאפשר לבורן ולהפרידן עי' סינון אינה בטילה כמכואר שם. עוד מכואר בתהיל"ד,adam קודם היה אפשר לבורו ולא נחבטל אף' אם אה"כ נעשית מציאות שא"א עוד לבורו, עכ"ז אינה בטילה מדין בריה ולא מקרי נולד בתערוכות, וראיה חזקה לזה הוא, מהא שתתבנו לעיל בשם הש"ך דפירות שדרוכן להתלייע במחובר ובישלם בלי בדיקה רכין דין בו רק ספק אחד שמא נימוח אסור, ולכאורה למה לא אמרין כיון

8. ולפי"מ שכ לעיל זה דיכול לסנן אינה בטיל הוא מדין דשיל"מ. צ"ע למה אינה מתירים זה דהא דשיל"מ בטיל כשןולד בתערוכות, וצריך לומר דהא חמיר מסתמ דשיל"מ, וכן כי לעיל גם בגין מינה אינה בטיל אף"י שדシリ"מ בטיל בגין מינה ודוק.

אם יש להתריד מדין נולד בתערוכות

ונראה עוד טעם להתריד, דהתולע בטיל בהמאכל אף"י שהוא בריה מטעם דנולד בתערוכות, [עי' בס"י ק"ב סי' ד' ברמ"א לגביו דשיל"מ, ובאו"ה כלל ז' ד"ג כתוב כן לגבי שאר דברים שאינה מתחטלים, מובא דבריו בפרמ"ג (שם) במש"ז ס"ק א''], וכמו"כ כאן הוא נולד בתערוכות, והיינו לאותו צד אמרין דהני תולעים אסורים רק כשפירשו, והני תולעים לא נפרשו, אולם כשבישלים אם איזה תבשיל נתפרקתו בתוך מאכל ונאסרים, א"כ בזמן שנאסרו הם בתערוכות עם אותו מאכלים דנפרשו עליהם וא"כ הוא נולד בתערוכות, וזה לא מבוי לש"י הרע"א (בגלוון השו"ע ק"ב סי' ד') דהיתר דנולד בתערוכות שייך אף בדבר דהיה בעולם בפני"ע, רק שנאסר כשהיה בתערוכות, וכן מבואר בש"ת חוות יאיר סי' קל"ג adam נתערבה האם בתערוכות ואח"כ נשחתה הבת דמותר לשחות באותו יום מהתערוכות כיון שנאסור כשהיה בתערוכות היא בטילה, הובא בפרמ"ג הנ"ל והסכים עמו עי"ש.

ואפי' לש"י החו"ד (במקור חיים על הלכות פסח מצוין ברע"א הנ"ל) דסביר דזה לא מקרי נולד בתערוכות כיון דהיה בעולם בפני"ע אף שנאסור בתערוכות, מ"מ נראה דלפי"מ שמדובר בפרמ"ג הנ"ל דהטעם למה שרצן שנאסר רק אחר שנתפרקנו מקרי נאסור מתחילת בריאתו, דקודם שנתפרקנו, נחשוב חד עם האוכל,

7. אולם בש"ח אבנ"ז חי"ד סי' ע"ט מחודש דזה הוא רק בדシリ"מ או בחזר"ל ולא בשאר דברים חשובים כמו בריה וכד', והוא חידוש.

דבריה דהיא פגומה עצמה בטלת
חשיבותה ולכ"ע בטיל בתיק"ס עי"ש.

ועי' בשו"ת קול אליהו ז"ל (י"ד ח"ב ס"י ב') דכי דכשבישל חבשיל במים שהיה בו תולעים דמותרים משום ס"ס ספק נימוח וספק שמא בריה בטללה בתיק"ס, מובא בדבריו בשו"ת רב פעלים (י"ד ח"ד סימן ח) והחזקיך בדבריו, וכחטב, דוגמ כי מrown ז"ל שקבלנו הוראותיו פסק כמ"ד אין לבריה ביטול אפילו באלו, מ"מ הא כבר כתבו כמה אחرونים ז"ל דעתךין ס"ס אפילו בהיכא שהספק האחד הוא הפך סברת מrown ז"ל וכמ"ש הגאון HID"A ז"ל במחזיק ברכה ביו"ד שפיטה ההוראה דעתךין ס"ס אפילו היפוך מrown ומור"ם ע"ש.

מה הדין בקאווה

הנה בשו"ת מהר"ח פאלאגי הנ"ל כתוב, דספק שמא נימוח לא שייך בשתיית קאווה, כי בבישול הקאווה אין שם אלא רק חימום המים ובזה לא חיישין שמא נימוח, ולא דמי לירוקות שהתחבשו בלא בדיקה, דמתיריים מספק שמא נימוח התולע, דהتم בבישול איכא הגסה וכמ"ש מהר"ם מלובלין סי' כ"ז טעם הריסוק הוא מפני שmagis אין הקדרה, וכן כתוב בשו"ת שיבת ציון סי' כ"ח שהפוסקים המקילין מפני ספק נימוח הוא מيري שדרך להגיס הקדרה בcupped hands וכדומה, ואין כל הבישול שהוא ע"ש.ותו, דaicaca נמי משמש בידים כשרוחץין הירקות ולהכי שפיר אמרינן שמא נהרסקו, אבל כאן בקאווה שאין כאן לא הגסה ולא משמש בידים באלו המים אין שום מקום לתלות בבישול זה לומר שמא נימוחו ונתרסקו עי"ש, וויש להסתפק

שנולד בתערוכות הוא בטילהafi אם לא נימוחן, אך כיון שהייה אפשר לבדוקו ולהפרידו קודם הבישול לא מקרי נולד בתערוכות, וכי' בשו"ת דברי חיים י"ד ח"ב סי' נ"ד ד"ה וגם, א"כ לפ"ז כמו"כ כאן כיון שלא נחבטו בתוך המים הויאל שהייה אפשר לסנן [ותו דבahrain עוזו רוחש] עפ"י שעכשו א"א לסנן כיון שהם בתוך התבשיל אינה בטיל.

אמנם כל זה לגבי המים שבתוך המرك, משא"כ אם הריח המאכל או ירקות קודם שבשלו, ולכודורה יש לחוש دائלי נבדק או איזה תולע על הפרי, ואז היה אפשר לבדוק ולהסירו, וא"כ אף שעכשו א"א לבקרו עוד, אינה בטילה, ואפשר דזה לא מקרי מועט המצווי, דאיינו מצוי כ"כ שישאר תולע במים לחיים שנשארו על הפרי, בדרך כלל זרים המים מדיח הפרי, וא"כ לחוש זה.

אם בריה בטללה בתיק"ס

עוד יש לצד להקל בבישול, דהא ידוע שי' הראשונים דסוברים דבריה בטילה בתיק"ס מובא בטור בס"י ק', וכי' הש"ב"א בתוה"ב (בית ד' שער א') וש"י הרשב"א בתורה (פ"י משנה ח), ועי' בכורו"פ ס"ק ב' שהביא כמה שי' הסוברים כן, ולכן יש להקל באותו מקומות שמצוין הרבה רחשים וכמעט שא"א לבדוק שיש לסמן על שיטות אלו דבריה בטילה בתיק"ס ורחש זו לרוב קטנותו יש בקהל כמה אלפים כנגדו, עי"ש הובא בדבריו בעורך השלחן (ק' אות י"ד ט"ו), ועי' בשו"ת כת"ס (י"ד סי' ס"ג) שמחדש

טרחו למצוא איזה סברות להקל], ובפרט דאנו דנים כאן על איסור חמור של שרצים, דבשא ראייסורים חייב מה"ת רק כשהוא יכול כוית מהאיסור, משא"כ האוכל שרצה אף קטן מארד חייב, ויש איזה שרצים שיכל לעבור עליהם ארבעה חמשה לאוין, ווז"ל הפר"ח (ס"י פ"ד) והחמירת התורה בשרצים לחיבתו בהרבה לאוין ומליקות היה שהוא איסור מצוי מאד בפירות ברוב מני מאכלות, וכי אפשר ליזהר מהכחול בהם, אם לא בזריזות גדול, לפיך הוצרך הכתוב לזרז ביזה, ומעתה כל אדם יזרז בעצמו מהכחול באיסור זה, וגם לדרוש ברבים חומר איסורו, כי היכא דלפרשו מיניה וכו', עי"ש.

וידע מגודל טמות הלב שנגרם ע"י אכילת דברים האסורים, ועי' בים של שלמה (יבמות סוף פרק י"ח) ווז"ל: כתבו המקובלים שאכילת שקצים ודומיהם מטמיטים הלב והשבל עי"ש, ועי' בתורת משה להחתח"ס (סוף פ' קדושים) שכותב שרוכ אפיקורסות מתנוצץ באדם ע"י אכילת דברים איסורים, וידעוע דברי הד"ח בתשו' (יו"ד ח"א ס"י ז') שהרבה קהילות יצאו כמעט מן הדת בשליל שאכלו דברים אסורים, וגברו עליהם דיעות זרות עד שנאבדו מתוך הקהיל הקדוש רח"ל, עי"ש, ע"כ אין להקל בזה ולסמור על קולות, ובפרט שיכול בקלות לסנו, וגם יכול לקנות פילטער,

בזמןינו לאחר שמערכים הקאווה עם החלב מערבים אותו בכספי עס או יש כבר להסתפק שהוא נימוח, או דאיינו דומה להגסה שעושים בכישול כשהוא עדין ע"ג האש וצ"ע).

وعי בספר ברכת המים (להרב מהרי"ם מיחס ז"ל, מצינו ברכ"ת פ"ד קל"א) שכותב, דעתך על נסinton בזה שבישל מים שהיה בו תולעים והרטיחו הרבה מאוד ונתבשלו רובא, ואח"כ ראה התולעים בצביעונם ובמקוםם שלא נימוחו כלל עי"ש [אוצר החכמה 2234567] וואולי היה כדי לעשות בדיקה כזאת בתולעים שלפנינו].

והנה שמעתי דבכל קאווה שמוכרים במסעדות שנעשים ע"י שמבשלים הקאווה בensedeh ואח"כ שופcin לתוכו מים חמימים דרך מסננת, ומסתבר דזה מסנן ג"כ בשכיל החולעים ומוחר, משא"כ אם לא סינון המים קודם עשיית הקאווה וכמו שעושים קאווה בבייה מד"ר יש להחמיר, ובפרט דעתךין אפשר לסנן הקאווה, דהא אף כשבבר מערב המים עם הקאווה וחלב אפשר לסנו וא"כ אינו בטיל, ע"כ אין להקל בזה.

תבנא לדינה

נתבארו איזה צדדים להקל שלא יצטרך לסנן המים, אלא שככל זה נבנה על צירופים וסניפים שונים בדברי הפוסקים, ולמעשה יש מקום גדול להחמיר בזה, ובפרט כשמבשלים איזה מאכלים עם המים, [והמשמעות בהרבה תשוי' האחרונים עי' ברכ"ת ס"י פ"ד] הדנים בעניין תולעים במים לא מצאו אחד מהם שיקל בזה כאשר לסנן המים, ורק כשהלא היה אפשר לסנן המים שהיו קטנים מאוד,

9. ועי' בקובץ אור ישראל (גליון ט"ז) מאמרו של הגרא"א רובין, שמכאן דטמות הלב והמוות ע"י מאכלים אסורות הוא גם כשהוא יכול בהתר עי"ש. ועי"ע בಗליון (י"ח) במאמרו של הרב פשה פריד מזה.

המסעדה יש לו אחריות לסנן המים]. אמנם ליקח קאווה ממש, אם הוא קאווה שצדריך לבשלו ואות"כ מערבים עם מים ע"י מסננת של נייר מותר, אבל אם לא סננו המים קודם כוגן שתית קאווה בכיה מד"ר, יש להחמיר אם אין בו מסננת או פילטר.

ועל כל דבר מפוזרים ממון וכש"כ בדבר חמור כזה.

אמנם ליקח מאכלים מסעדה שנתבשלו במים כוגן מرك, אף שיודע שלא סיננו המים, מותר לאוכלים. [ובוודאי דבעל

[המשך יבוא בעזה שיית]

אוצר החכמה

אוצר החכמה

אוצר החכמה

השלום והאחדות ממהורים את הגאולה

הנה ידוע שבשנאת חנוך-חרב ביהמ"ק ונדיין הוא מركד בינוינו, הגם שנראה שיבא משיח קודם שירוי שלום גמור כי אליו בא לעשות שלום, אעפ"כ אם הי' שלום קודם הרי' בא משיח קודם, וזהו מש"כ בזוהר אפילו כנישטה חדא יכולם להביא את הגאולה, "כニשתא חדא" לשון אחדות נשיה' בכנישטה שירוי בחבורה אחת ותהי' אחדות בינויהם.
(דברי אמרת להזווה מלובליין)

*

אוצר החכמה

לעתיד יהיה הכהן ימי בין המצרים ימים טובים גדולים

אלו הכהן יום הם ימים טובים גדולים מאוד אך בעונתו הרבה עדין אין אלו ראויים להם וטובייהו גניין בגוינו. וא"ה כשנזכה ב מהרהה בימינו לעשות תשובה ומעש"ט לזכך החומר ולהעביר זוהם הזהב אז יתגלה רב טוב הצפון כי אז נהיה ראויים לכל הברכות וישועות טובות מצד הדין, וזה יהיה הכהן ימים ימים טובים גדולים ונוראים אשר אין להנעריך והם מקוריים שרשיים לכל הכהן ימים טובים שאנו עושים בזיה". ועל قولם יהוה ט' באב לMONTH יותר גדול. ולזה אנו קורין פרשת פינחס אשר כל המונדות כתובים בו ביום האלו כי מהם נמשכים כל המונדות והמשיכיל יבini כ"ז:

(אהוב ישראל — פרשת פנחס)

הרב שלמה הכהן גראס
דומ"ץ דק"ק דחסידי בעלזא
בארא פארק יע"א

אנו בוגר תורת החכמים

בירור הלכה ע"ד התולעים הנמצאים במימי עיר נוא יארק יע"א

בקונט"א לסי נ"ז סי' נ"ג בסוף התשובה) והחכמת אדם (ככינת אדם כלל ל"ח ריש אות מ"ט) והערוך השלחן ועוד כמה אחרונים עי"ש, שהتورה לא אסורה רק דבר הנראה לעין ולא דבר שאין נראה רק ע"י זוכיות מגדלת.

חידושו של השבט הלוי בתולעים שאינם ניכרים לעין

אלא דיש לעין בניד"ז שוראים בחוש דברים קטנים דק שבדקם, אלא שאין מבחנים מה הם, רק ע"י זוכיות מגדلت נתברר שהמה שרצים מה דין, האם גם כזו יש להקל לאחר שלפי ראות העין אין נראה כלל.

וראיתי בשוו"ת שבט הלוי ח"ז סי' קכ"ב שח"י מעצמו חידוש גדול שגם אם רואים איזה נקודה קטנה אלא שאין נראה כתולעת כלל, ורק ע"י זוכיות המגדלת ניכר שהוא תולעת גם זה לא אסורה תורה, והתורה לא אסורה רק תולעת שניכר בעין שהוא תולעת עי"ש, והוא חידוש גדול.

ולפי דבריו נמצא דגם בנידון דין הגם שוראים בעין איזה דברים דקים, מ"מ כל שנראה כסתם פסולת, אין רואים בהם צורת שرز רק ע"י זוכיות המגדלת יש להתרם לכוארה.

הנה לאחרונה נודע כי במימי העיר נוא יארק יע"א נמצאים תולעים, וגם פירסמו חברת המים הנקראת "דיעפ" רשותה עם תמונה של כמה מיני תולעים הנמצאים במימיה.

וכשנשמעו זאת בדקנו במים, ובבחטה ראשונה אין רואים תולעים, אלא שבקצת עין רואים בכל כוס מים כמה מיני פסולת קטנים מאוד הנראים לעין, אבל לא ראיינו בכירויות שיש בהן צורת שرز, ע"כ מיד הלכנו לבדוק ע"י זוכיות מגדلت "מייקראסקאפ", וראיינו שرز גמור ושלימה עם כל איבריה, כאשר פירטו במידעות של חברת המים.

דין תולעים שאינם נראהין לעין

והנה בהשכמה ראשונה עללה בדעתינו לדון אם תולעים הללו אסורים או לא, לפי המבוادر בכמה אחרונים שא"א לאסור תולעים שאינם נראהין לעין, רק ע"י זוכיות המגדלת "מייקראסקאפ", כי אם אסור אותם, אז לא יוכל לאכול שום דבר כי בכלל דבר מאכל נמצאים באקטעריעס חיים ותולעים דקים שאינם נראהין לעין, כדברו בא' הברית, והרי לא מצאנו שחייבת תורה להסתכל ולבדוק בזוכיות מגדلت, ומושם כן כתבו האחرونים ה"ה הטוב טעם ודעת להגשה"ק (מהדורות

היתרו של השבט הלוי, כי בעת רחושם בודאי לכ"ע אסורים, ונשארו באיסורם כמובן, וזהו נמי פשוט.

דעת החזון איש דלא כהשבט הלוי

וברמן דין מסתימת דברי הפסוקים משמע דלא ס"ל בחידושו הנadol של השבט הלוי בזה, וגם מפורש שלא בדבריו בחזון איש הל' תולעים סי' י"ד סק"ו ד"ה ושיעור שכחוב וצ"ל ואם אין העין מכירתו מחמת קטנותו ועדין הוא שלם אינו בטל מדרבנן מדין בריה עכ"ל, הרי דלא רק שדיינו כתולעת גם היותו קטן מאד ואין מכירין אותן, אלא גם דין בריה אית להו ואין בטלים אפילו באלו.

הבית אפרים לא התיר רק תולעים שעוברים דרך המסננת

ומה שנדחק הבית אפרים בשוו"תaben העוז החדשות ח"ב סי' מ"ז להתיר תולעים קטנים הנמצאים במים, המעיין בדבריו יראה שלא התיר אך ורק אלו התולעים שנשארו לאחר סינון היטב, דיש מקום לומר שאין להם דין תולעים, אבל בלא סינון מאן דבר שמייה, וגם נראה מדבריו דלא איירין רק בתולעים הנבראים בכוורות וכיוצ"ב שאין אסורים מתחילה ברייתן, עי"ש.

וגם על חידושו זה חלק עליו בשוו"ת דברי חיים ח"ב יו"ד סי' נ"ד עי"ש.

דין תולעים שבבורות שיחין המותרים בשלא פירשו

אלא עדין יש לעיין מה דין שרצים הללו, כי הלא מבואר בಗמ' במסכת חולין דף ס"ו שהתרוה לא אסורה כל השרצים, כדילפין מקרה את זה תאכלו מכל אשר

תולעים דין נראים וניכרים היטב לאחר עיון

1234567 1234567 1234567

אוצר החכמה

אמנם זה אינו משנה טעםם, ראשית דבר בנייד"ד אין המזיאות כן כלל, כי לאחר שנודע לנו וראינו בעינינו שיש שרצים במים, שוב בדקנו והסתכלנו היטב עד שנחתמת לנו בראיות העין גרידא, כי הדברים הדקמים שאנו רואים מה שרצים ממש, ורואים גם הרגלים או הקרניות היוצאות ממנו, הרי מתאמת בראיות העין גרידא להמעין היטב, שאין אלו סתם פסולת אלא שרצים ממש, ובודאי אסורים לכל הדעות, ולא כמו שרצה איזה חכם לחישר לי דרכיים לראות צורה שלימה של תולעת, שאין לה שום מקור, וסגי לנו חידושו הנadol של השבט הלוי דכשאינו נראה כלל כשרץ לא מיקרי נראה לעין, אבל בודאי כשניכר שהוא שרצ ע"י רגליו או קרנותיו הניכר בהם, הגם שאינו רואה כל צורתו בודאי דין שרצ לו, וזהו פשוט. ויתר ע"כ שਮעתה דבר נכון מהכ"א, גם אם לא מכירם שהם שרצים עכ"ז, אין דומה להא דשבט הלוי הנ"ל כלל, והרי הוא מיירין בתולעים הנבדקים על הפירות "סיטרוס" כדי בא"י, שיש נקודות שאומרים שהם תולעים, והרי אף פעם לא היה ניכרים מהו תולעים, כי אינם רוחשים כלל, ולעין הרואה נראים נקודות קטנות הגדרים עם הפירות, ולכן התרם השבט הלוי, משא"כ בתולעים הללו הגם שהם קטנים מאד ולא נראים היטב לעין הרואה, הינו דוקא משום שהם כבר מתיים ע"י הקלארין ששמו בהמים, אבל בעת שהיו עדין חיים הלא היו רוחשים והוא מכירם היטב שהם תולעים, א"כ בודאי לא שייך בתולעים הללו

לאסור התולעים שנתחו קודם שנעשו נמשכים וכרי עכ"ל.

גם תולעים שפירשו לאחר מיתה אסורים

אלא דזה אינו דגם אם אלו השרצים היו נבראו בכורות המותרים, מ"מ כל שלוקחים ומבשלים המים בקדירה ופירשו על המאכל וכיוצא בבודאי נאסרין, ומובואר בש"ך סק"ד בשם הרא"ש רכל ששאב מן הבור אסורים דחישין מסתמא שפירשו עי"ש.

והגמ דכפי הנראה כל אלו התולעים כבר מתים ובפירשה לאחר מיתה פסק הש"ך בס"ק י"ב להקל, מ"מ הפרט"ג שם נוטה להחמיר עי"ש.

מבאר רתולעים דירין מה מה מנהרות האסורים מדאוריתא

אמנם באמת לא צריכים לזה, דהרי נתברר לנו דאלו התולעים אסורים מדאוריתא מתחילה ברירות מכמה טעמים, ראשית הרי חברת המים כותבים במודעות שלהם שתולעים אלו נולדו גם בנהרות המושכין, וכן שמענו מפי חברת המים עצם כשהופיעו באסיפת הרבניים שגם בנהרות המושכין שמשם ממשיכין מים לעירנו ניו יארק נמצאים תולעים, והרי תולעים שבנהרות המושכין אסורים מה"ת מתחילה בריאתך, וממילא אין לדון כלל להקל בתולעים אלו.

ויתר ע"כ גם אם נבראו בימים הבאים ממימי גשמי הנמצאים באוצר של מי גשמי "רעוזרוואר", מ"מ אם שוב נמשכים והולכים נוטה בשו"ת רמ"ץ שם דדין כמו נהרות ואסורים.

במים כל אשר לו סנפיר וקשחת במים בימים ובנהלים אותם תאכלו, בימים ובנהלים הוא דעתך ליה סנפיר וקשחת אכול דלית ליה לא תיכול, הא בכליים ע"ג דלית ליה אכול, עי"ש באורך.

אוצר החכמה
וכן נפסק בשו"ע יו"ד הל' תולעים סי' פ"ד ס"א זוזל שרכזים הגדלים במים, שכליים ושבבורות שיחין ומערות שאיןם נובעים מותרים, ע"פ שאין להם סנפיר וקשחת לפיך שוחה ושוחה מהם ואין חושש לשרכזים שבהם אם יזדמנו לתוך פיו, הג"ה אבל אסור לשאוב בכלי ולשתותם. ואם פירשו מקום רביתן כגון לאחורי הבור או על שפת הכליל מבחן ע"פ שהזרו אסורים, ומסתמא לא חישין שפירשו וכרי עכ"ל.

והנה לפ"ז אם אלו התולעים נולדו באוצר [רעוזרוואר] של מי גשמי, הרי דין כשרצים שכבר; ורות שיחין ומערות שאיןם נובעים מותרים.

תולעים מבורות שנכנסו לנهر נשארו בהיתר

והגמ דמי גשמי אלו מתערבים גם עם מי נהרות, והלא תולעים הנמצאים בנהרות בודאי אסורים מה"ת, עכ"ז אם התולעים באים מי בורות וממי גשמי שהtolעים בהם מותרים, אז גם אם אח"כ נכנסים המים עם התולעים שבהם לנחרות שבהם התולעים אסורים, מ"מ יש מקום להתיירם מאחר שנבראו בבורות המותרים, הגמ שישוב נכנסו בנהרות, עכ"ז נשארו בהיתר, וכן מצאתי בדרכ"ת ס"ק ל' בשם שו"ת רמ"ץ חי"ד סי' ל' אותן ה' שנוטה להתיירם מסברא דזוזל ובחരיצים הנקיים שנעשו נמשכים מסברא דין

וכו' באמצע הדיבור וו"ל ומיהו למסקנה דדרשין בכלי אע"ג דלית ליה [סנפיר וקשחת] תיכול, לא משכחת ליה אלא במתהווין מאליהן, דרג טמא שרשן בכלים הولد אסור כדיין יוצאה מן הטמא טמא, ולא שייך להתריר בשבייל שנולד בכלים, והרי דרשא דבריים ונחלים איצטורייך להתריר מתחווים, ואין לנו לחדר שבןולדו בכלים לא נתחשב כדיין יוצאה מן הטמא טמא, וגם אין מקום בסברא זהה שבшибיל שנולדו בכלים לא נתבטל איסורן שמאך אמן שהן מין אמן עכ"ל.

מסקנה דמיותא :

תולעים הללו אסורים מן התורה וצריכים לסנן המים

היווצה לנו מכל מה שנתקbaar לנו שתוולעים הללו אסורים מה"ת מתחילה בריתן, וגם הם שכוחים מאד בכל כוס וכוס, ע"כ בודאי איסור גמור וחמור לשחות מים אלו ואיסור לבשל בהם שום מאכל, וחיזוב גמור על כל אחד ואחד להשמר מהן, ולהניח מסננת טובה ומעולה על ברז המים.

דין המאכלים המבושלים במים מכבר בעלי סינון

ולאחר שנתקbaar לנו שתוולעים הללו אסורים מן התורה בעלי ספק, רבים הם השואלים, א"כ מה דין המאכלים והתחשיילים שנתקבשו במים ללא סינון, לפני שנודע לנו מהתוולעים.

הנה שאלת זו נחלה לשתיים, ראשית הלא בריה אפילו באلف לא בטיל, כדנפסק בשו"ע יו"ד סי' ק.

י"א שכלים המחוברים דין קרקע להם

אברהם הרכבת
ויתר ע"כ מתבאר מדברי שו"ת הרמ"ץ שם שתולעים שנבראו בכלים המותרים, אברהם הרכבת היניינן דוקא בכלים ממש הא כשןבראו במרזב וצינורות הקבועים בקרקע י"ל דיןין קרקע ואין להם דין שרשן שכלים עי"ש, וא"כ בניד"ד שהמים עוברים דרך צינורות גדולים הבנויים בקרקע, אין להם דין כלים, רק דין קרקע, והשרצים שבהם אסורים מה"ת מתחילה בריתם.

ולפי"ז גם מה שריצה אחד מגודלי החכמים לומר שהגמ' שתולעים אלו נבראו בנהרות מ"מ המציאות הוא שחברת המים מסננים המים והתוולעים אין עוברים בו, אלא שהבצים הקטנים מאד עוברים דרך המסננת ושוב נולדים השרצים וצינורות המים, ותוולעים שבצינורות הרי דין שרשן שכלים המותרים, אלו תוכן דברי החכם.

ולפי דברי שו"ת רמ"ץ הנ"ל גם אלו התולעים אסורים כיון שבצינורות שלנו בנוויים בקרקע אין להם דין כלים, והתוולעים שבהם אסורים מה"ת.

מבחן דביצי שרשן המים שהשריצו בכליים אסורים

וכבר מן דין אין דברי החכם הנ"ל נכונים כלל, כי הדבר פשוט דכיון שבביצים הללו נוצרו מתולעים שננהרות האסורים מה"ת, שוב גם אם מביצים אלו נולדו שרצים בכלים, בודאי אסורים תולעים מה"ת דין שרשן טמא הוא, וכי נאמר שיקח אדם ביצי שרצים שאסורה תורה וישים בכלי והוא יתהו שרצים בכלי יהיו שרצים אלו מותרים, אתמהה.

וכן מצאתי כתוב בפשיטות בחזון איש הל' תוולעים סי' י"ד אותן י"ב ד"ה ונראה

פעמים, ראייתי שבמקרים אין התולעים נשאים שלימים כ"כ, וכפי הנראה שמחמת דקותם הם נימוחים עכ"פ קצת בעת בישולם, וכש"כ במאלכים שעבר עליהם טחינה או לישה וכיוצא"ב שיש עוד צד לומר שלא נשארו בשלימותם, ושוב בטלים בס'.

רעת הרשב"א ריש לצוף ספק נתarksה לספק ספיקא

אלא דעתך לבי נקי אם יש לסfork על זה גרידא דלאורה נראה מדברי הפסיקים שלא רצוי לסfork להקל על זה גרידא לומר שנarksה בשעת בישול ואפייה, כדברו באטור ובכ"י בשם הרשב"א בס' פ"ד ס"ט עבר ובישול [עדשים המתולעים] תוך י"ב חודש בלבד בדיקה וכו' מותר, וכדברו באטור בותה"ב הו"ד בב"י ריש כאן ספיק ספיקא ספק היה רחש, ספק לא היה שם, ואת"ל היה, שמא נימוח ונתקטל וכו' עכ"ל.

הרי דלא התיר הרשב"א מספק שנarksה גרידא רק בצירוף עוד ספק דילמא לא היה רחש כלל, ובניד"ד הדבר ברור שיש כמה תולעים בכל כוס וכוס, ואין לנו רק ספק דילמא נתarksה.

וגם אין להתייר דילמא כשהליך המים עדין לא היו או תולעים, דהיינו כתוב בכתב חוברת המים שזה זמן רב שנמצאים התולעים בהם.

אלא דעתך יש לחלק בדבר דשאני ניד"ד دقפי מה שבדקתי כמה פעמים נראה כמעט ברור שהtolעים נימוחים עכ"פ קצת בישולם, והו יותר מספק השקול, ולכן יש מקום להתייר ללא ספיק ספיקא.

ושנית הלא קימ"ל דאין מבטלים איסור לכתילה, וכדרנפק בשו"ע יו"ד סי' צ"ט ס"ה.

בריה באלו לא בטל גם שרכיס המואסים

והנה ראשית נדון בדין בריה, הנה קימ"ל ביו"ד סי' ק' דבריה כגון נמלת וכיוצא"ב אfilo באלו לא בטל, וא"כ גם תולעים הללו אין בטלים אfilo באלו.

ולפי"ז נמצא אדם נתערב מים שאין מסוננים בתבשיל וא"א לסנן עוד, כל התבשיל אסור.

והגמ דהערוך השלחן בס' ק' סי'ז כתוב לחדר הדברים המואסים כזובבים ונמלים בטלים בס' גם בהיותם שלמים ובירה אfilo באלו לא בטל, מ"מ שאני דברים המואסים גם ס' לא בעין הגם דהא דבעין ס' באיסורים דאוריתא, מ"מ היה והם מואסים בטלים ברוב כ"כ לעניין בריה דרבנן בודאי בטלים גם היהם בריה עכטו"ד.

ודבריו פלאים דהרי זה לשון המחבר בריש סי' ק' בריה דהינו נמלת וכו' אfilo באלו לא בטל וכו' עכ"ל, הרי מפורש גם נמלת המואסה אfilo באלו לא בטל, ולכן בודאי אין לסfork על זה כלל, וכפי הנראה גם הוא לא אמרה רק בדרך לימוד זכות כדמותו מדבריו.

כיטול בריה בתבשיל שאינו ניכר אם יש לתלות שני מוח

אם ממש דהוי בריה שאינה בטליה באלו, עכ"ז בהשכה ראשונה היה נראה דיש מקום להתייר התבשילים שבשלו במים בלי לסנן. כי לפי מה שבדקתי כמה וכמה

היווצה לנו מדברי החזו"א דכל שיש סברא לחולות ובטלת צורתה או שלימותה יש לדון ביה דין ספק דרבנן להקל.

ולפי"ז ה"ה בניד"ר לאחר שכפי מה שברקתי כמה פעמים נראה הדברים שתולעים אלו אוכדים צורתם ושלימותם בכישול והתעסקות בהם, ע"כ בודאי יש מקום להקל ולהתיר כל התבשילים שנחਬשו טרם ידעו מציאות התולעים.

זכן כל מיני מאכלים שוקנים ובפרט שמכושלים או טחוניים וכיוצא"ב שיש כמה ספיקות בדבר מסוימתם הם נעשה, ואולי הם ממוקם אחר שאין בו תולעים, וגם אולי יש שם פיטוע, וגם יש חולות שסתומה הם לא נשארו שלימים ובטלים.

אין מבטל איסור לכתילה ואומר מותר

ועתה נדון בשאלת השניה, דגש אם יוכל לחולות שנטרסקו ואין להם עוד דין בריה וספר בטלים, מ"מ הלא קיימ"ל בשו"ע יו"ד הל' תערובות סי' צ"ט ס"ה דין מבטלים איסור לכתילה, ואם עבר וביטל לכתילה התבשיל אסור להבטל עצמו ולמי שנחבטל בשביילו, ובכיתל בשוגג מותר, עי"ש.

ומעתה כל אלו התבשילים שבשלו בשוגג כשעדין לא ידעו מן האיסור בודאי בטלים ומוחרים, אבל אלו התבשילים שבשלו לאחר שנודע האיסור ועכ"ז בשלו אסורים לכואורה.

אםنم יש לבעל דין לחלק על דברינו דגם אלו שיודעו שיש חשש תולעים ועכ"ז לא סיננו המים משום דסבירו שאין התולעים אסורים כפי אשר הורו להם המורים המקילים בדבר, או מפני שחושבים

רעת החזו"א רכש מסתכרא שנטרסקו הו ספק דרבנן ומותר

ובעוני זה מצאתי און לדברינו אלה בחzon איש הל' תולעים ס"ק ר' שעל מעשה דטו"ז [נסי פ"ד סקי"ז] בתග השבאות שעשו הנשים של כמעט כל העיר לחמים ופלדי"ן עם רוזינק"ש, ואשה אחת בדקה רוזינק"ש שלא נמצאו בה מילבי"ן וכולם קנו מקום אחד והלכו ומצאו גם אצל המוכר וכו' ופסק הטו"ז להקל להתיר הפלדי"ן של אותן שלקחו קודם שנודע שיש מילבי"ן, מטעם ספיק ספיקא ספק אם היו מתולעים וספק שנטרסקו, והנוקה"כ חלק עלייו דין כאן ספק מתולעים, דהיינו כודאי מתולעים עי"ש.

והחzon איש הסכים להקל כדעת הטו"ז מטעם אחר, כיון דהמילבי"ן להפלגת קטנותם ודאי אבדו הכרת העין ע"י האפיה, אף אם יש ספק בריה הו ספיקא דרבנן, וגם על פי רוב מתבלבל צורתה ע"י בישול, וגם הוסיף לחדר חדש לאפשר לומר כלל שאין העין שולט בו לאו בריה הוא ולא דנו בסי' ק"ד אלא בשرز' כעדשה לדעת רשות דחשוב בריה וכו' עכטו"ד.

זכן כתוב עוד שם לעיל מני" בד"ה ושיעור, בכינוי דגים, דיש לצרף ספק נימוח, דמסתכר דמתבללת הכרתן ע"י בישול, והוא כמו רוב להיתר, אף אם הו ספק דילמא הם שלמים הו רק ספק בריה שהוא ספק דרבנן, וגם הביא דברי הרשב"א בתשובה הו"ד בב"י סוס"י ק"ד "רבלבול צורה אף דהו שלם שוב אין לו דין בריה", וכשנתבשל מסתכר דאבד צורתה עי"ש עכטו"ד החzon איש.

וכדומה הרוי אין כונתו לבטל התולעים, ובפרט כשהם נמיים לאחר הבישול.

התשובה לזה הוא, שכבר ביאר הטו"ז בס"י צ"ט סק"ז דורך התרם ברגלי הרבורים דא"א בעניין אחר להוציא רגליו הדבורים, لكن התירו לחמם, הא כל שאפשר בעניין אחר אסור גם כשאין כונתו לבטל, ועי"ש בפמ"ג.

1234567

צריך לסנן המים לפני הבישול

ויש לדעת רהמברלים מים לשתייה צריך לסנן המים לפני הבישול, ולא סגי להניח פיטוע או חתיכת בד, על הברוז [הפארסעת] של הסאמואור [פערקעלטער], כיון דעתם הבישול התולעים נימוסים קצר, והואיל מבטל איסור לכתילה, אלא צריך לסנן המים לפני שהמים נכנסים בתוך הסאמואור, [פערקעלטער].

להשתמש עם מי הבוילע"ר

ולענין אם רשאי לכתילה לשתחמש עם מי הבוילע"ר ולא הו' כmbטל איסור לכתילה, بما שנימוחים בכישול המים.

נראה פשוט דין כאן מבטל איסור לכתילה, כיון שעיקר תשימוש הבוילע'ר אינו למאכל ומשתה אלא לשאר דברים, באופן זה אין איסור לבטל האיסור, וכך גם אם משתמש במים גם קצר עברו שתיה י"ל דלית לנו בה, ולא מיקרי מבטל איסור לכתילה כיון שעיקר תשימוש אינו לאכילה.

גם יש לצרף לסנייפ דיןנו מבטל בידים, דכשופחה הברוז [קראן] כדי לחת המים המכושלים, עצמו נכנסים מים חדשים, והוא עין גורما בדרכן דמותר,

שבדבר מבושל לייכא איסור, או שלא ידע שאסור לבטל לכתילה, הרוי כל אלו אינם שוגנים, עכ"ז יש לנו לדון אותם כשוגנים, כאשר העלה להלכה הטו"ז שם סק"ט שאומר מותר שוגג הוא, לעניין דין ביטול איסור לכתילה, וחולק על מהרש"ל בזה, ונתקין כוותיה.

אלא דעתין היה מקום לפפק בזה עפ"י' שהביא הפתחי תשובה שם סק"ה בשם שו"ת צמח צדק דשוגג היינו דוקא כשםך עצמו על בעלי הוראה מפורטים, הא כהשאלה לסטודנט והתיירו לו, לא מקרי שוגג.

אלא דעתך נראה להקל דברי הפתחי תשובה איירוי כמו שהיא לו ספק בהלכה והיינו שהוא עצמו בר אורין, וידע שיש חשש בדבר, משא"כ בעלי בתים שאין יודעים הדין וטומכים על הלומדים מסתברא דבכל אופן שוגג מיקרו.

היווצה לנו מזה להלכה והתבשילים שנתבשלו בלי סיכון בזעיר אסורים, ובשוגג ואומר מותר, התבשילים מותרים באכילה.

מבאר דין להתייר לבשל בלי סיכון מטעם שאין כונתו לבטל

אם נראים רבים הם השואלים למה לא נתיר לו לכתילה לבשל המים בלי סיכון ממש דין כונתו לבטל, וכדי בשו"ע יו"ד סי' פ"ז סי"ג בדבר שנפל בו נמלים דמותר לחם הדבש כדי להוציא הנמלים, הגם שמבטל איסור לכתילה, מ"מ מאחר שאין כונתו לבטל אלא לתקן הדבש מותר כמש"כ ב"י בשם או"ח, הרוי דכשאין כונתו לבטל מותר, וא"כ היה בניד"ז כשמבשל המים וכונתו לבשל כדי לשחות

והדבר הראשון מה שיש לו לאדם לעשות, הוא להניח על הראן, [”פארסעט“] חתיכת כד [שמעאטען] לسانם, ולא כל המינים שווים כי יש כד עם חורים גדולים, אלא צריך להניח כד עב [געדעכט], למשל כד של כתונת וכיוץ”, וקשרו היטב עם חבל על הראן [”פארסעט“], ואולי יותר טוב להניחו כפל, וטוב להחליפו בכל כמה ימים.

אלא דבודאי נוח יותר להניח פילטר
על הכרז [קראן - פארסע"ט] ויש כמה
מינים כמו שאבארא:

יש כאלה שקובעים בכל סינק על הפרסען הנמקרים בחניות בזול, ומיעילים, כמו שקבעתי בבתי זה שבועיים פילטער בשם [WATERPIK]. ובדקתי כמה פעמים ורואה אני שהמים מונקים לగמרי מתולים, אלא שבאלו צרייכים להחליף הפילטער שבו כל כמה שבועות.

ויש פילטערס יקרים פי כמה, הקובעים אוחם תחת הסינק על המים הקרים בלבד, והם יותר טובים וחזקים, הן שמנקים בכלל את המים ביתר שאת, וגם אין צורך להחליף הפילטער ורק כל כמה חדשים.

ויש פילטערס כאלו אשר להם פארסעט
לעצמם מיוחד לשתיית המים בלבד, אלא
דייש לדעת שבאלו איכא חשש בורר
להשתמש בהן בשבת מאחר שהמה
מיוחדים לשתייה

ושזה בברב משגה גדול ויקבר ביחס
לפער גודל מושג אחד

ומאוחר דקשה לسان המים לפני שמכניסים
לכויילע"ר, ע"כ מסתברא דיש לסמן להקל.

דין המים לרוחצת כלים ידיים

ובענין רחיצת כלים וידים אם מנגבים אותם יכול להקל לרחצם עם מים שאין מסונן, כי מסתHEMA לא ישארו עליהם חולעים לאחר הניגוב, אבל אם מניחן להתייבש יש לרחצם עם מים מסונים.

החיוֹב וְהַעֲצָה אִיד לְפָנֵי הַמִּים

מסקנא דAMILתא: דחיווב גמור על כל אחד ואחד לסנן המים לפני שתיתחו או לפני שנותננס במאכל או בתבשיל וכיוצא"ב.
אנדר החטפות

וע"כ מוטל علينا ליעץ וללמד את הציבור איך להשמר ולהמנע מאיסור חמוץ זה, וכדאי" במדרש פ' חקת א"ר יהושע דסיכני בש"ר לוי על כל דבר ודבר שהיה אומר הקב"ה למשה אומר לו טומאתו וטהרטתו, כיון שהגיע לפ' אמר אל הכהנים אל משה רבש"ע אם נתמאה זה במה תהא טהרתו, לא השיבו, באותו שעה נתרכמו פניו של משה, כיון שהגיע לפ' פרה אדומה אל הקב"ה באותו שעה שאמרתי לך אמר אל הכהנים ואמרת לי אם נתמאה במה תהא טהרתו לא השיבו, זו טהרתו ולקחו לטמא מעפר שריפת החטא עכ"ל, הרי דכשאומרים הטומאה או האיסור, צריך ג"כ להודיע התיקון, ולכן לאחר שהראיתי את האיסור מרגיש אני חובה לעוזר למצוא הדרך להשמר ממנה.

והנה יש לי כבר נסיון בעניין תולעים,
כדי לפני ל"ה שנים מצאו תולעים בימי
הקי"ז בהרי הקעתסקיל ואדריד"ש והרבה
פעלתם איך להשמר מהם ע"י קביעה
טיפליזערם

ועוד דאל"כ לא שבכת חיה לכל בריה דהרי אף בלת הנקה של פ"י הברז הרוי מימי העיר הולכים דרך כמה מסכנות עד שבאים לתוך צינורי הבית ובلتאותן סיגנון לא היה אפשר לשותה המים כלל, וא"כ אף בלי מסננת על פ"י הברז יהא אסור ליטול מים מן הברז בשבת אלא על כרחן כנ"ל.

وع"כ מסיק לדינא: דיש להקל ליטול מים מן הברז המתוקן בנפה על פיו, ולא ישתום הברז עד שישיר הocus מתחת הברז והמים יפלו לאיבוד כמש"כ החזו"א, וכי שעשה שבת ע"י שינוי היינו שבמוקם הנפה קשור איזה סמרטוט על פ"י הברז בשבת תע"ב, אבל מדינא שרי כנ"ל [מסננת].

וכן העלו כמה אחרונים להקל, וכן נגנו חמיד במקומות המצויים תולעים במים, שקבעו מסננת [פילטר] בברז, או תחת הסינק, או בציגור המים הנכנסים לבית, וכיוון שקבעו שם בתמידות נגנו בהם היתר גם בשבת.

זימידת הפילטר שננקו המים מן התולעים, לפי מה שבדקנו לעת עתה מספר **"25 מיקרו"** נראה שאין התולעים עוכרים בו.
לאחר חיבור

להשתמש בפילטר בשבת

ובענין השתמשות בפילטר לשבת הנהanca לכוארה יש בזה איסור בורר, ודוקא כשהם רואים לשתיי גם בלי הברירה אז אין איסור ברירה, משא"כ מים מחולעים שאסורים לשתיי הלא הוא בורר בשבת.

אמנם בשו"ת מנהת יצחק ח"ז סי' כ"ג טרכ למצוות היתר, והביא דברי חיי אדם הל' שבת כלל ט"ז סי' ח' ובנ"א שם שמסתפק בדבר הרואי לאכילה או לשתיי אלא שאסור מדינא וαι לאו האיסור דרביע עליהו היה ראוי לשתו, והרי הגוים שותים אותו, אי מותר בברירה או דילמא כיון דאיינו ראוי מהמת איסור כעכוריין דמייא ואסור משומש ברירה ונשאר בצ"ע.

ושוב החליט להיתר באופן שהמסננת קבוע בברז כל היום ומשתמש בו לא רק לשתייה אלא לכל צורך גם כשאין צורך מים מסוננים, ומבייא בזה מהחزو"א להיתר.

הפורענות שבחודש זה טוביה לישראל

שמעתי מפי מורי ורבי הרב הקדוש נבג"מ, שאמר שנבון בעומק הדבר שככל פורענות על ישראל הם משולש הרחמים הנגדלים, והוא כי ידוע בזוהר ה' דאות ט' הוא חיים, וחודש אב הוא אות ט' בחודשים, ובאב שהוא אות ט' שהוא חיים חרב הבית ובט' יmis בחודש הרי עוד אות ט', להראות שככל פורענות ישראל הוא חיים וטובה להם. וכן אמר בזה שעה"י סדר החודשים שם מקונים לי"ג מזות נמצאת שתמה הוא רחום ובב הוא חנון, ובתומו זאב אירעו חורבן לישראל, לומר שהחורבות גופיו הוו רחמים גמורים ותניתה גזלה לישראל.

(ליקוטי מו' השילוח)

הרב יצחק ביטריצקי
דומ"ע בביתהוראה וויאל משה דבארא פארק

כשרות המים בברוקלין

בשכונת בארא פארק ופלאטבויש מימי העיר החזק בתולעים, ובכל כוס רגיל יש לכיה"פ תולע אחד, ונתקבר ש愧ף לאחר בישול במים רותחים שלשה רביעי שעיה, נשאים בשלימומתם בעת הכנסתם להקדירה, ובعزيزת השיעית מבואר כאן צרכי השאלה ומסקנא להלכה*).

5852

בעניין תולעים שבקממה.

אבל בבנית אדם ס"ק לד, ובערוך השלחן סקל"ו, וכשו"ת אגרות משה ח"ב סימן קמו בשם הגרא"ח מביריסק זצ"ל, מבואר שככל דבר שנראה רק ע"י מיקרוסקופ לא אסור תורה. (כדי לציין בשוו"ת מהר"ם שיק יו"ד סימן קה כתוב שמן החת"ס זיל' חשש שלא לאכול חמוץ בדברי ספר הברית ע"ש, ויל').

ואולי ייל' שלא פליגי על הפליתי ומורי אור הנ"ל, ומש"כ הפליתי אין עין שלט בו ר"ל שהוא דק שבדק עד שאין כל עין שלט בו (ומבוואר הדבר בשוו"ת חת"ס סימן קלב לאסור "תולעים קטנים הנמצאים מאד מאד בימי הפסח ולאינם ניכרים לחלוší הראות", וכ"כ בדרכ"ת ס"ק טו בשם דברי שאול ו يوسف דעת לאסור תולע קטנה שנראה ע"י "אדם שהוש הראות שלו חזק"). ומש"כ במורי אור הנ"ל ייל' שמיירי שנראה ע"י מאגניפיינאנ"ג גלא"ז שחישבו חלק מפסקים לראייה רגילה, עין שאלת

א. שיעור גודל התולעים שאסרם תורה בפלתי סימן פד סק"ה כתוב אודות תולע שבפרי "מתחלת מתהווה בתכלית הקטנות עד ממש אין עין שלט בו ואח"כ מתרכה ומתגדל... מתחלת הויתו היה לתולע מקום שיכול לרחש קצת", עיין שם שאז בעת ההיא נאסר, וմבוואר בדבריו ש愧ף בזמן שאין עין שלט בו כבר חל איסור, ומשמע שככל שרצ איסור אף שאין העין שלט בו. ואולי יש לחלק ששאני תולע שעמיד להגדל אז ייל' שחיל איסור כבר בעית התהוותו, משא"כ תולע שוגם כשיוגדל אין עין שלט בו ייל' שמותר, אלא שזה קשה להולמו שמאחר שרואים שיתכן שיחול איסור על דבר בקטון זה, מנ"ל תוח להקל בבריה ש愧ף בגודלו הוא בקטון זה. בדרכי תשובה סימן פד ס"ק מה מובא בשם ספר מורי אור שאוთן תולעים שבמים שנתחוו בכלים שנראים רק ע"י זכוכית מגדלה מותרים משום שכשפירשו פירשו עס קצת מים ע"ש, ומשמע שרצ שנייכר רק ע"י זכוכית מגדלה הר"ז בכלל איסור שאסורה תורה, וכ"כ בס"ק נ"ט

* נגעתי בעריכת מאמר זה בספר היקר בדיקת מזון כהלכה ותש"ח להמחבר שליט"א. גם ישר חילם של יידי הרבנים הגאנונים רבי יצחק צבי סופר, רבי שלמה זלמן עהרענרייך, ורבי שלמה פערל, שליט"א, על שהיו לי לאחינווד ואחיסמך בבירור העניינים.

סינון בד ואפילו הכי לא התירו אותם מלחמת קוטנים, וכ"כ בעורך השלחן סל"ו "במה שהעין יכולה לראות אפילו נגד המשם אפילו דק מן הדק הוא שرز גמור".

והנה יש שהסמכו לכאן דברי שורית שבט הלוי ח"ז סימן קכט שדן להтир כנימה שנמצאים על הפירות מטעם שאף שמהותם נראים לעין מ"מ אינו ניכר לעין שהוא שرز, ע"כ. ובאמת שאינו עניין לכאן כלל שהוא מתיר רק דבר שמעולם "אין רואים שום רחישה והוא נשאר כנקודה מתה" משא"כ בתולעים שבמים שככל חכמי הטבע מעידים ששת במים (במהירות של תשעים מטר לשעה), וגם שם הלועזי Copepods מורה על תכונות רגליהם המועליל לשוט, וגם עושים תנעות בפייהם המועליל לזרוע שיחתם במים, ולפניהם זמן קצר יותר מאשר הריצים שאנו רואים בהמים היו שטים במים!. (ועוד הלא אפשר לראות קרניות ורגליים בעין וכח"ג לא התיר הגאון שליט"א).

ור"ל שדרעת הגאון להтир הכנימות משום שלא נראה שהוא שرز לא ע"י ראיית העין ולא ע"י ריחושו משא"כ כאן שנייך היטב בחיו ע"י ריחושו, וכmarsh"c רשי"י עירובין כה ע"א ד"ה צרעה "שרץ לשון שרץ", דבר שהוא גור בארץ ואין נראה אלא ע"י שירוצו וריחושו מפני קוטנו", וכ"כ בתוספות פשחים כה ע"ב (ועוד שכן שנייך קרניות ורגליים י"ל שהוכח ניכר אף אם לא היה רוחש).

1. כתבתי זה ע"פ ספרי מדע. אבל כתעת בעוזשיות החומר לידי לראיון רוחשים בחיוון, וריחסתן ניכר היטב לעין כל רואה, בלי שום עוז של כלי הבטה וכדומה.

יעב"ץ ח"ב סימן קכט, וממנהgi חת"ס פ"י, ויל"ע. (וחכם אחד העירני שי"ל שבתו הקמח דוקא אינו ניכר בלי זוכחת מגדרת). עיין סוכה ייח ע"א שאברומה (מן דג קטן) של מקום פלוני אסור, משום שריצים גדלים באותו נהר, ופירש"י שמרוב קוטנים אינו יכול להפרישם שאינן ניכרים.

אמנם כל הנ"ל אינו עניין להשאלה אלה נ"ל שאנו דנים, שעצם התולע נראה לעין היטב, (וגם הרבה מבחינים בקרני הרגשה וברגליים), וגודלו הבינוני הוא לכל הפחות חצי מ"מ שהוא % 250 יותר גדול ממילבי"ן שאסרו כל הפסיקים (וכמובן בספר בדיקת מזון כהלכה עמוד Kg שוגדל מילבי"ן הוא 2. M.M), וגם הרבה מהם גדולים ממדה הנ"ל (וכפי שכחטו עכשו בצייטוניג שגדת גודלם הוא מ"מ שלם), ומה שיש אנשים שאין גופו השرز ניכר להם רק לאחר העיון זה מלחמת רקע המים שצבעיהם דומים (והרוצה להבחן בהם מניח המים בכל שחוור דאו נראה התולעים א"נ שמניח המים בזכוכית או איזה בקבוק ומניחו נגד אור המשמש וניכרים). ומבואר בערך שלאת"ז שਮוטל על האדם לעשותות תחכולות שונות להכיר ולהוציא התולעים ממוקם המצאים אף שלא ניכר במקומות, עיין מש"כ בשם כנה"ג ועוד.

ואיתא בשו"ת קול גדול למחר"ם בן חביב סימן ה "אפילו היא פחותה מן החורDEL לוקה מן התורה ואין חילוק אם היא דקה מחות השערה או גסה מחות השערה", ובחכמת אדם כלל לח ס"ח שאפילו תולע שאינו ניכר אלא נגד המשם ג"כ אסור, וכן מוכחת מה שכתוב בשו"ת דברי חיים ח"ב סימן נד ובשו"ת צ"ץ סימן סב והרבה ספרי שו"ת, לדון בתולעים שעוברים דרך

תולעים". בחרמת אדם מבודד אודות פ"י"ש ל"י"ז שעלה דג קאר"פ שאינם ניכרים כלל "וחיהוב גדול לנדר היטב היטב".

ובכונסת הגדרולה אותן סכ בעניין תולעים שאינם נראים אלא לאחר חבייתן, איתא ראייתי בעין בירק שקורין פערטירישק"א בלע"ז, וכן בירק שקורין קאפי"ר, שאין רואין עליו שום תולעת חובטין אותו על בגד שחור נופלים ממנו תולעים עד אין מספר, והתולעים ג"כ ירוקים ואין רואין על הירקות רק על הבגד השחור וכ"ר".

ובפרי חדש ס"ק לד בעניין בדיקת יrokerות איתא "עיקר הבדיקה בזה להעמיד כל עלה ועליה נגד השימוש ונראה התולעת, ולפעמים אינה נראה וצריך משושם בידים למוצאו". ובשאלת יעב"ץ ח"ב סימן כד כתוב לגבי בדיקת אורזו שישנו בבדיקה "ע"י חיים וראות עין יפה וմבדקי נמי בשמשא", וכ"כ בכך החיים ס"ק צה בשם ספר זוביי צדק.

وعיין בפרי תואר סקט"ו "יש מן עשב אחד הנקרא בלע"ז בודא"ל ותווכו עשוי גרעינים דקים לאין מספר ונמצאים בהם תולעים קטנים שאין כל שליטה בהם וכ"כ ואסורים דבר תורה וכ"ר, ובבדיקה אין סחדרי שלא שייכא בהו", הרי שם אינם נבדקים היטב, אסורים באכילה.

(ויש להתחזק בנוזל המים כאילו כל שכבה של המים הוא גוש כמו יrokerות, ופשוט שהינו צריכים לבדוק למצוא תולעים אלו אף שצבעו דומה לשקיפת המים, ובכן ה"ג עליינו לבדוק המים למצוא תולעים אלו, ובפרט שכן לא שייך ביטול כלל וכדלהן).

[הזרם הנקרא תולען] [בנין התיירו של שוי"ת שבת הלוי הנ"ל, עיין שכ"ה פ"ג הערכהקה שהחצנו"א אסור גם שרץ שאינו ניכר לא ע"י טביעת עין האדם ולא ע"ג ריחוש. גם שמעתי מהנודע בשעריהם הר"יר אברהם לוודמיר שליט"א שבהתחלת חייו הכנימה רוחש, ואcum"ל כי אינו עניין לכך כלל כנ"ל].

ולסיקום, במיני יrokeות נזהרים במינים שהם באותו גודל של תולעים אלו שבמים, ויש מהם שהם זעירים יותר הרבה מן התולעים שבמים, כגון אקריות אודומות הנצאים בסטראשאקווקע"ס (סטראבריז") והם 3. מ"מ, ומין טריפ"ס שנמצאים בכרוב ובצלים ועוד, ולא עליה על דעת שום אדם להתרעם מחמת שאינם נראים לעין, וגם בימותם אסורים (וכן לעיתים נמצאים מין וואדליל"ס על עלי חסה כרוב וכרי וכשותחים נדבקים לעלה וכמו כן נזהרים להסירים). וכך במים שהוא תערובות יבש בלה וגם אפשר לסננו הרי דין הרבה יותר חמור משאלאטי"ן הנ"ל וכדלהן בערך ביטול. (והמתיר המים משומש אין התולעים חשובים שאינם לעין, הרי מתיר מין תולע זו לאכלו בעין, ובכמות מרובה, וגם בחיים, ולא סלקא עדטה).

ב. גדר חובת הבדיקה

שרץ שאינו ניכר לעין מחמת צורת הדבר שבו נמצא או שעליו מונחת, מחזיבים לעשות תחבולות כדי להכירם ולהפרישם מהמאכל. בב"ח סוף סימן פד דן על מילווא"ן קטנים שנייכרים רק באור השם ועכ"ז אינו מחשב זה כסיבה להתרעם, וכן בבינה אדם סקל"ד אסור "חומרן שכשומתכלים נגד השימוש שאינם בו

שנוהגין לעשות כן, שהרי הכהנה"ג מפקף בזיה משומ אין מבטלין איסור לכתלה, דהרב"א גבי דבש כתוב הטעם שאין כוונתינו רק לתיקן הדבש, היינו שיהא ניתן מלחמת החיים, אבל בשאר משקין הנגרים שהכוונה שימושו התולעים שפיר ה"ל מבטל איסור, וכותב שהווער לפני שעשה מעשה בפני גודלים להתר, וכותב אפשר שהרבנים היו סוברים שה톨עים הנגרים לא היו אסורים, שככל שעברו עם החומר אין רביתיהו, ומשום שלא לאכול התולעים עצם משומ מיאוס (ו"ית) [ובכל תשקצו] בשלו אותם שימושו ולא יעברו במסנתה, עכ"ד.

א"כ י"ל דבנ"ד חמיר טפי, דהתס בחומר אין לחוש לפירש בדופן הכלי אף שעירו מכליל אל כלי כמ"ש בסימן פד סעיף ג' ובש"ך ס"ק י"ד, ואין החשש רק שיפרשו על הירקות או הקריין, ולכן מהני הבישול שימושו. משא"כ במים דנ"ד שאם פרוש אפלו לדופן כל שבפנים אסור כיון שהתחלה היה בבור ועכשו בכליל לאו היינו רביתיה וכמ"ש הש"ך סק"ד, א"כ י"ל דהביבשול הו כמבל איסור לכתלה. אך באמת לע"ד משמע מהפוסקים, ועיין סימן קלז בש"ך וט"ז שם, וע"ש בט"ז שכותב חלק בין א"א בעניין אחר כו', בחומר נהגו הכל בפשטות להתר, ומ"ש בזיה שיש היתר בשעת הרחק כדיעבד דמי".

פירוש, שיש שתי מטרות בכיבוש המים, א. להרוג התולעים כדי שייצאו התולעים בסינון ויותר המשקה לשתייה, ובזה השואל מפקף שיש בזיה איסור ביטול לכתלה. ב. התולעים והמים מותרים בלבד לא"ה משומ שלא פירשו התולעים ומטרת

ג. שו"ת בית אפרים החדשות

יש שהראו מקום להיתר מדברי שוו"ת הנ"ל באמրם בשמו שיש היתר שהשקב הוא חלק וטפל להמים והוא רביתיהו, ולענ"ד לא נזכר דבר כזה בדבריו (ולא שיק בידין דהא אין תולעים שלפנינו יוצא בסינון), וכדי **שכל** אחד יעמוד על האמת נחתיק דבריו הבהירים.

ובהקדם ההלכה המפורשת בשו"ע וש"ך שאם שרך גדול במים שבכלי, אף אם פירש מהמים לדופן הכלי מבפנים מותר דהיא רביתיהו (מקום גידולו) ולא חשוב "פירש מהמים", וה"ה אם גדול במים שבבור ופירש לדופן הבור מבפנים אינו חשוב "פירש", וה"ה אם עירה מכליל ראשון לכליל שני ופירש על דפנו מבפנים ג"כ שרי דהויאל והוא תמיד עם המשקה היינו רביתיהו.

אבל אם גדול במים שבבור (אף שכ"ז) שלא פירש מותר משומ שדומה לכליל שאין מימיו נמשכין) ושבאו בכליל, אז **הדין** דאסור משומ שחוושים שמא פירש מהמים ורחש על דופן הכלי מבפנים (דכ"ז שלא יצא מהמים מדינה מותר אף שיצא מבור לכליל) דהיינו שמכלי לכליל מותר אף שרחש על דופן הכלי מבפנים, מ"מ מבור לכליל שאינו שלא חשוב מקום רביתיהו, ולכן כל שפירש אסור.

וז"ל שו"ת בית אפרים החדשות סימן ג', "בדבר המים שאחר הסינון ע"י בגד עב נראים בתוכם כמו תולעים דקים רוחשים, נהגו בהם היתר מקדם לפני גאנוני עולם, ואמרו לו שאין רוב הציבור יכולים לעמוד שייעשו בעניין שיכשלו תחלה המים בפ"ע. הנה לע"ד אם היה צריך תיקון לבשל תחלה hei מקום להחמיר בזיה יותר מבחומר

בחומרץ יש להקל קצת בדיעבד כשהלא נתבשל אחר סינון ע"י בגדי עב, אם לא ראו אח"כ שנראה בו כמו תולעים, אף שדרך הוא שלא יועיל בו סינון מ"מ כיוון ש"ל שתולעים כאלו חיותם עם החומרץ הוא אחד, דין בכם לפירוש, יש להקל עכ"פ ללא נודע בדיעבד".

פירוש, שבמים מאחר שאין בו חריפות ועכ"ז עובר עם המים, זה מראה שאין לחושש שפירושו מן המים ורחשו, משא"כ בחומרץ שיש לו חריפות י"ל שבאמת יש להם כח לפירוש ולרחוש והסיבה שאינם יוצאים בסינון הוא מושם שהחריפות מעבירו אותו ביחד.

עכ"פ כל דבריו נאמרו בתולעים שגדלים בברורות וכ"ז שלא פירושו הם מותרים מושם היתר דרשן בכלים, ורק שקלי וטרוי אם לחושש שפירושו מן המים. אבל אין להסיק דבה"ק לנידון דין שבஸמווק ברכזו"ה יתבאר שאין כאן היתר דרשן בכלים.

אמנם מודיניא אנה שיש לפקפק בזה רבע"ד כתב להתר מטעם אחר וזה "כאן היה Katz מקום לצד קולא ולומר שלו החוטין דקים שמתחנעו עים אינם מין תולעים רק הוא התחלת הריקום מדגים שפירים ורכבים בנחרות וכיון שרוב מיני דגים שבנהר זה הוא מדגים טהורים מסתמא מרוכא פריש ושררי", הרי שפירוש שמיiri "בנהר הזה" ולא בבור. ולענ"ד צ"ל שמאחר שדבריו סותרים זה את זה דהא לעיל כתב "מתחלת היו בבור"ותו כתוב "בנהר הזה", ועכ"ל שאחד משתהן לאו בדוקא, וכך כללות דבריו יכדרע.

והיינו דלעיל מצד לאסור רק מושם שעכשו נמצא בכלים וחוששים שפירוש.

אוצר החכמה
הכישול היא מושם מיוס או שלא יאסרו המאל בפרש מן המים לאח"ז, ובזה אין **לפקפק כלל בהrk ביטול איסור.**

אוצר החכמה
ובזה חלוק חומרץ ממים, דבחומרץ הרי גדל במים שבכלים וכך אף אם הווער לכלים אחר לא נאסרו התולעים, ואף אם פירושו בפנים הכלים מותר דעתן כלים שני כימי ראשון והיינו רבותיהם, אבל מים "כיוון שמחילה היו בכור ועכשו בכלים לאו היינו רבותיהם" ואסורים דחייבין שמא פירוש לדופני הכלים, וכך חשב שיש בכישול המים ביטול איסור, (ושוב חזר דגש בכח"ג אין בכישול מושם ביטול איסור).

תו כתב שם "אך באמת העיקר לענ"ד מה שנהגו בזה היתר אף بلا בישול היינו מטעם שכחוב הכנ"ה לדעת הרבנים דלעיל דכל שעוברים עם המים היינו רביתי", אלא דהatoms נראה דחששו או מטעם שכחוב הכנ"ה, או י"ל דאף שעוברים עם החומרץ מ"מ היינו מלחמת חריפת החומרץ, ומ"מ יש בהם חיות בפ"ע ויש לחוש שפירושו מן החומרץ אל המאל וירחשו, אבל במים שאין בהם חריפות, כל דחיזין דרביתי בהכי לעבור עם המים אין כאן בית מיחוש, דהך קיסטה דחויטה דבחן אינו רק בעודן מבולין עם המים וא"א להם לפירוש ממנו כלל מלחמת דקותן, ואפ"ל תאמר דשייך בהו פרישה עכ"פ פורשין מחיותיהם ואין כאן רחישה כלל, ויתור נראה כיון שהם שעוברים דרך בגדי עב עם המים פשיטה שאין בו ממשות כלל שייהי פורש ממנו, דאל"כ איך היו שעוברים עם המים דרך הבגד עב, ואין כאן חריפות שיוליכנו עמו, וכך יניח להם כי"ת במנוגם מאחר שהחזיקו בזה עפ"י גורלי הדור. ונ"ל גם

מסוננים, اي רשאי להניח לסנן ע"י איש או אשה ששותין بلا סינון, וטעם הספק דהורי באו"ח סי' שי"ט סע' י פסק דמים שהם צולין אפילו יש בהן קסמין הויאל ורוכא דעלמא שתו לי הבי ולא קפדו, רשאי לסנגם במשמרת, דלא שיק ליבון וסחיטה, וא"כ ה"ה מיא.

ושורש הספק הוא כך, דהורי כתב הר"ן בחולין נ"ח גבי תمرا דכדי דכל מידי דמיוט המצוי מחויב לבודוק, ומים נראה בדברי הגمرا והש"ע דחשיבי אינו מצוי לטלוע, שהרי אמרו בע"ז דף יב ע"ב, ובש"ע ח"מ סס"י חכו אסור לשותות מים בלילה מבארות וננהרות משום חשש עלוקה, משמע דלא בעין סינון. מיהו מזה אין ראי דין כל המkommenות שווין כזו, ודודאי יש בארות דשכיחו בהם חולעים, ומ"מ אם שותה ביום ובכוס היכא דשלטה بي עינה, יוכל לראות אם יש בו חולע, וכיון שאינו רואה בו לא צריך בדיקה טפי שמא יש בו חולע שאינו נראה, דלא נתנה תורה למלאכי השרת, ואין צורך סינון. וכן משמע בראשי בע"ז דף יב ע"ב דכבי ידיו רשאי לשותות אז יוכל לבדוק, וא"כ הה"ד בכוס, ולכך מדינה אין מים צריכין סינון, והכי סוגיא דעלמא.

ואפי"ה משום זהירות הנגנו יראי ה' לסנן, דהחותורה ג"כ החמירה בשרצים, רכתיב ולא תטמא בהם וגו' והתקדשתם וגוי ולהבדיל בין הטמא וגוי, והדריב"ש כתוב בתשובה סימן קצב דהיכא רכתיב הברלה לא אולין בתר רוכא. ובלא"ה לזהירות ולהרחק מעבירה מסנניין יראי חטא את המים. וחילתה לומר על מי שאינו מסנן שהוא עבריין, ושאין רשאי ליתן לו מים לשותה, משום לפני עור לא תנתן מכשול,

ומצין לדברי הש"ך סק"ד שמיירி בפירוש מבור לכלי ולא שיק דין זה בשרצים שגדלים בנהרות כלל, וזהו כללות חילוק דבריו בין חומר למים, שחומר מכללי לכלי, ומים מבור לכלי, ואי מיררי בנהר אין דבריו שייכים כלל וכלל, ועכ"ל שבכדי נקט תיבת נהר, וכונתו לבור, ובבור היו נמצאים דגים. וזה שכיח בבורות@gdalim. (ובודאי שכיח דגים אם בתחילת מקור המים הוא מנהר, ועכשו נמצאים בבור שאין מימי נמשכים עיין כנפי יונה, אלא שא"כ היה לנו לחוש שנולדו בנהר, ואולי יש להעמיד איזה מציאות שידוע שנולדו בבור. עכ"פ אף אם אין מקור המים מנהר שפיר שכיח דגים בבורות@gdalim, וגם כהיום ראויים זה בפרק"ס וכדומה. ואיפלו אם נתעקש לומר שמייררי בנהר, מ"מ לא שיק לומר "הינו רבתייהו" אלא בכה"ג שלא יוצא בסינון עכ"פ בחמי התולעת, וא"כ אין להתר מים שלנו מטעם זה, דהא מה שלפנינו יצא בסינון, ובפרטiscal הפוסקים ודאי דלא ס"ל חידוש כזו, וגם בדברי הבי"א הוא דוחק גדול וככ"ל).

וain להוכיח כלום מדברי הדרכי תשובה בתחילת הקשה מסוית דברי חיים שמייררי בנהר, ולאח"כ הקשה מפרי תואר שדינו שיק רק בבור.

ד. שווי"ת מהר"ם שיק או"ח סימן קלד אין בדבריו שום עניין לכך, אבל מאחר שיש שתלו בוקי סריקי בגלייל ידיו הטהורות לנין מן הנחוץ להעתיק דבריו ולפרשם.

"מה שפלפלת על מה ששמעת ממי ספק אם מי שנזהר שלא לשותה מים שאינם

וכודאי שעובר בהשתתו לאחר אלאו دولפני עור. ועכצ"ל דמיiri בכוס שאינו ידוע מצבו ובכח"ג אין להחזיקו באיסור, ואולי שזה גופא כונתו לעיל במה שתלה ברוב, וכן"ל במש"כ מיהו אין מזה ראה וכור שיש גם בורות כאלו אבל אינם רוב. אבל בנידון לדין שהמים מוחזק בתולעים ודאי שצורך סינון אף שאין נראה בהשקפה ראשונה, ודומה לו שסייעים בשם הרא"ש לסנן באיכא ודאי חולעים, ודוי להרוצה באמיתתו של תורה).

ה. בדין דרשץ בכליים

ב似מן פ"ד מבואר שריצים הגדלים במים הנובעים אסורים, והגדלים במים שבכלים ובורות שאין מהם נמשכים מותרים כל זמן שלא פירשו, והגדלים בחrizים שמימי מושכים ולא אינם נובעים מחלוקת רא"ש ורמב"ם. כאן לא שייך היתר דרשץ בכליים מטעמים דלהלן:

א. יש לחוש שהרעוזרואר"ס הם בגדר מים הנובעים, משום שעצם עשית רעזרואר"ר הוא ע"י העמדת חומה המכונה dam שמעכב מי נהרות מלחשיך (ורק חלק מהמים נותנים להם דרך להמשיך בדרכו לשפוך לנهر אחר, ולמשל בדעלועו"ר סיסטט"ם יש הסכם בין נוא יארק לפענסעלולווניא שנוא יארק יתן לכמות גדול של המים לשפוך לנهر דעלועו"ר) ואף שאומרים שמקור הגדל של המים הם מי גשמיים ושלגים, לכאורה שייך כאן נהר מכיפה מיבך. ועיין כנפי יונה שם מקור המים הוא מנהר יש לחוש שנולד השרץ בנהר.

ב. כפי עדותם של שרי העיר הממוניים על המים, יש מעינות טבעיות בשטח

וכפרט אם שותה בכוס ומשגיח ורופא, וא"כ ה"י נראה דאפשר מי שנזהר רשאי לסנן. והרא"ש בתשובה המובא בש"ע סי' שיט סע"י טז אינו מתיר אלא לשותות ע"י מפה, **מיiri באיכא** ודאי **חולעים**, **עליה"ק**.

והנה יש שלמדו مكان, שמכיוון שלא ניתנה תורה למלה"ש, لكن לעולם א"צ בדיקה יותר מראית עין, ע"כ. והנה בלבד זה שד"ז אין עולה על הדעת, דמאי שנא מכל דבר שמוחזק בתולעים, והלא כל דבר צרייך בדיקה כפי תכונותיו. הרי מדובר גופא מוכח שלא כן כונתו, דבמהשך דבריו כתוב היראים אינם סומכים על "רוב", ור"ל שהמן סומכים על רוב, ואי כנ"ל שחק הוא שכל דבר שלא נמצא ע"י הבתו בכוס מותר, איזה רוב שייך כאן **לא אין זה היהירו כלל**.

ועל כרחך שכונתו הוא שלגביה הרחש שהיה מצוי בימייו היה ההבטה מספיק להוכיח שאין בכוסו רחש (ובפרט שהיו ניכרים) لكن חשוב הבתו בדיקה מעלייא ורוכא מחזיק שאין כאן תולעים (ורק היראים אינם סומכים על זה וחוששים למיעוט), משא"כ כאן שמוחזק שיש כאן תולעים אפילו לאחר ההבטה כי נרמה עצמנו שהבטה שטחיי יחשב לבדיקה מעלייטה (ובפרט שכן כבר מתו ומה"ט אינם ניכרים בלי בדיקה הרואי).

(ועוד יש לדון בדבריו במש"כ שראשין ליתן לחברו מים לשותות ואין זה משום ולפני עור "ובפרט אם שותה בכוס ומשגיח ורופא", ומשמי שאף אם אין בודק בעת שתיתחו ג"כ ליכא מדינה איסור دولפני עור. ואי נימא **מיiri** במים שמוחזק בתולעים. הלא יש חיוב תורה לסנו,

בקרקע, ובכן אפילו נדוחק לומר שנולדו באקוועראקט הלא אינם כלים.

ה. אי אפשר שנולד בנסיבות שבתוכה העיר דהלא כבר נהרגו רוכם (לפי עדות הנ"ל) ע"י שהניבו בתוכם קלאריין (וין העידו שרי העיר שם נמצאים בתוך הרעוזרווא"ר). מקום שימוש קלאריין הוא לראשונה כשבוב קענסיק"ו רעוזרווא"ר (סוך לקרית ניטרא), ו שנית כשבוב הילויו"ר רעוזרווא"ר בפתח שכנות בראנקס, וכן כשמגייע לעיר כבר נהרגו רוכם, ובודאי אין מולדים אז. (ואפילו אי היו מולדים בנסיבות שחקקו ולבסוף קבעו אינו פשוט להיתר, דאף שבדרך"ת סקל מוכא בשם שווית רמ"ץ להקל בכליים שמיינו נמשכים, עדין יש להסתפק בזה דבש"ס איתא "מרבה אני בורות שיחין ומערות שהן עצורין בכליים", ומשמעות הכליה הוא שהמים עוזר, וכן משמעו במאיiri שכחוב "התולעים הנמצאים במים... אם בימים ונחלים הם טמאים, ואם במים שבתוכה הכלים טהורים שלא הוצרכו סנפיר וקשה אלא לנמצאים במים הנובעים". ועוד בדבר הנ"ל נשאר בצ"ע אי חקקו ולבסוף קבעו דומה לכלי או לנעיצין, ובפרט אם נבנה תחת הקruk, ואכמ"ל שבנידון דין בודאי נולדו לפני שהגינו לציינורות).

ו. בסימן פ"ד סט"ז מבואר שתולעים הנמצאים בבשר הדג ובין עור לבשר מותרים משום שמתהוה מן הדג. כהיום מיעדים החוקרים בכירור שכל התולעים הם מבחוץ ונולדים ע"י פויר, ונמצא שדבריהם סותרים לדברי חז"ל.

בשו"ת שבט הלוי ח"ד סימן פג מהמיר בזה, (יש שהסבירו שכיוון שمعدים

הרעוזרווא"ר וגם בהנחות, וגם יש מעינות שחברו האנשים שגורו בשטח הרעוזרווא"ר לפני שייחדו מקום זה לרעוזרווא"ר.

ג. אף אם נתבקש לומר שאין מקום הרעוזרווא"ר מקום מים הנובעים, לכל הפחות יש לו דין של חריצין ונעיצין שמיימו מושכים, עיין משב"ז סק"א שמנדר חrizin הנ"ל "ירצה זהה שהן מי גשמי וzhoulin מקום גבוה וכשהה שהגשמי מתרכיב בא לחריצין מים, ויש מקום שיוצאה מחריצין למקום אחר", (וע"פ עדות שרי העיר אין שום פאם"פ לשאוב מים, רק הכל מכח הטבע המושך ממעלה למטה). ובש"ך סותם כדעת מהרש"ל וא"ה להחמיר (עיין שפ"ד שם עיין ש"ך דהעיקר כיוש אוסרים") ובפמ"ג משיג ע"ד הפר"ח שהיקל קרא"ש, דהא ספיקא דאוריתא לחומרא, (ומש"כ בפר"ח שיש לצרף לשיטת הרא"ש דעת רבינו ירוחם צ"ע דבר"ך סימן מו סקי"ד איתא "הטור ורבינו ירוחם הם תלמידי הרא"ש הנמשכים תמיד לשיטת הרא"ש ואין ראייה מהכרעתם", וגם מש"כ משורה מהר"ם לובלין סימן צה צע"ק דמשמע מדבריו שלא הכריע כ"כ לדינה, ע"ש).

ד. כפי עדות הנ"ל, האקוועראקט שמוליך המים מההרים עד לרעוזרווא"ס שסמוך לעיר, אינם צינורות כלל אלא עושים חור באבן שנמצא בעומק הארץ (הדרעלווא"ר אקוועראקט נעשה כלו באבן), ובמקום שלא יכול לחפור בעומק, חפרו יאור בקרקע וכיסחו בסעמן"ט (קאטסקי"ל אקוועראקט) או בלבנים (קאראטא"ן אקוועראקט) ושוב כיסחו

לכטול, ועוד ששותים כולם בבח אחת, ואכם"ל כי לא שייך כאן ביטול כלל וכגון"ל, וראה שפטית דעת ס"ק לה.

אמנם חורנו להתירו מטעם שבטל במים, וראינו שלא שייך להקל בו מטעמים דלהן:

א. בט"ז סימן קד אסור מן התורה כל תערוכות יבש בלח (עכ"פ בדעת הרמב"ם ותוספות) אף שא"א לסנוו, ויש שני דרכים במנחת כהן ח"ב פ"ג, בדרך א' מפרש שדברי הט"ז נאמרים רק כשניכר ע"י ראיית העין או משמו^ש היד, ובדרך השני מפרש גם כשהינו ניכר בוחנו כלל אסור.

בשו"ע הרב סימן חמ"ב בקו"א סקט"ו מסיק בדרך ב' הנ"ל שאף כשהינו ניכר כלל אסור, ולכן אסור פירור דק מאד שנפל ליין, (אף לפני הפסח שדינו שבטל בששים), וה"ט כיון שבמוקומו הוא מובדל מההither, ויש הפרש בין זה לזה שהוא יבש, ואין נבלין זה בזה, לכך אינו מתבטל בתוכו, וכן הורה להלכה בשוו"ת סימן ייח. אמן במנחת יעקב (עיין כלל פה ס"ק נז, כלל כ"ב ס"ק כג, כלל סוף סק"ד) ופרק"ח חלקו ע"ז וס"ל במנחת כהן בדרך א' רק כשניכר ס"ל להט"ז להחמיר.

ובנידון דין אסור לכלום מן התורה שאף אי נימא שצרכיים לעין קצת להכירים (והאמת הוא שהרבה אנשים בהשכמה ראשונה כבר רואים את התולעת), אינו גרווע מאיסור שניכר ע"י משmorph של הפסיקים הנ"ל מודים שאסור איסור תורה, וכ"ז כתוב הט"ז בדעת תוספות ורמב"ם, אבל בדעת הרשב"א מיקל בא"א לסנוו, אבל באפשר לsnsנו מהמיר אף בדעת הרשב"א.

החוקרים שתולעים אלו פורר לכך י"ל שכיוונו חז"ל על תולעים אחרים. ויש שהקילו בהם (יש שהסבירו שנקטין שפיהם דיבר שוא, ויש שהסבירו שכיוון שבעת שנכנסו לדג לא היו ניכרים לעין לכך חשבוהו חז"ל כנתחוה מן הדג).

בחו"א סימן יד מבאר גם בשרץ שבכלים אין מותר אלא תולעים שמתהווים מן המים, אבל תולעים שמתהווים מן אב ואם אסורים, ע"כ. ולדבריו יש להחמיר כאן דהלא ינבע בברור שתולעים אלו נולדים מאב ואם.

ויל' גם המתירים בתולעים שבדגים יורו כאן לאסרים, דיל' דורך בדגים התיירו משומש שכתו בשו"ע "כל תולעים הנמצאים בכמה... והנמצאים בדגים" שימושתו שהכל מותר, ולכן ס"ל להקל אפילו כesson להחמי הטבע, משא"כ כאן שאיתה "שגדלים במים" שפיר י"ל דורך כשידוע שמתהווה מן המים, (ועכ"ל כן לדעת החזו"א), ויל' שיש בעולם תולעים כאלה אף שלא נודע לנו, ועליהם נאמרו היתר של שרצ בכלים.

ו. ביטול

בתחילה צדדי להקל מטעם שיבוטל התולעים בגושי לכלי שבים מדין ביטול יבש ביבש, אמן זה ברור שאין לומר כן, דהלא אין הלכלוך דומה כלל וכלל להtolעל,ומי שירגיל עצמו קצת לא יטהה להחליפם, ועוד דהכלוך שהם קצת בגודל נכסים להכווס רק כשלשה קצת בחוץ, (וועוד יש לחזור אם בכך הלכלוך לבטל מאכל איסור, דיל' רק דבר שנאסר ע"י התערוכות דבר כזה בכך לבטל איסור, משא"כ לכלי שלא שייך שיחול עליו איסור גם אינו יכול

צ"ל שס"ל שכיוון שצרייך גם פעולה
הכישול אינו חשוב אפשר לסנוו).

ובסימן זה מבואר בכורו"פ וחכמ"א
שאין הצעינון איסור תורה אלא הוא חיוב
דרבנן. אבל בכורו"פ סימן קד מבואר שאין
הש"ך מודה להט"ז שאין ביטול יבש בלח
ובעכבר מיידי ביש ביטול יבש ביבש, וגם
בחכמ"א מבואר שאין יבש בטל בלח, ובכך
אף לדבריהם, כאן אין התולעים בטלים מן
התורה.

ונמצא שכיוון שתולעים שבמים שלנו הם
בגדר אפשר לסנוו וגם ניכרים לעין עכ"פ
בעיון קצר (ולא פחות ממשמש היד
שהסבירו כל הפסיקים כניכר), כל הפסיקים
מודים שאינו בטל מן התורה. (ואפילו אם
נתעקש הרבה לומר שאינו חשוב ניכר, הרי
אסור מן התורה לדעת ש"ך בדעת ר"ן
ורשב"א, ולדעת ביאור הגרא"א, פמ"ג, מנחת
כהן בתירוץ ב', ולדעת שו"ע הרב, גליון
מהרש"א, דרכי תשובה, ומסתבר מאר לומר
שכו"ע מודים זהה, עי' גליוני מהר"י).

בדרכי משה מובא דעת איסור והיתר
שעכבר כעדשה שנחתק לתוך השכר אסור
משום שאפשר לסנוו והוא כדרישל"מ, וגם
או נאסר רק כעדשה שדומה לבירה, אבל
בשאר איסורים מותר אף באפשר לסנוו,
עכ"ב. ולכאורה לדבריו בתולעים אלו שבמים
אין לאסור המים באיסור תורה אף שאפשר
לסנוו, (ורק משום בריה אסור מדרבנן)
ודלא בכלל הפסיקים הנ"ל. אמן יש לחלק
וכתב כן, וככ"ל בשם נקוה"כ שעכבר חשוב
אינו נראה לעין, ולכן אין בזה איסור
תורה, משא"כ בדין הרי תולעים שבמים
חשובים ניכר ואיסורו איסור תורה, ויל"ע.

ב. בט"ז מוכיח שיבש בלח אינו בטל
מוחה שהקשׂו בתוספות ליאסר רגלי דבראים
בדבש ע"ש, ובנקודת הכסף דוחיהו שאין
להוכיח ממש, דשאני רגלי דברים שנראים
לעין, ע"כ. הרי דכל דבר הנראה לעין אינו
בטל אף להט"ך, (ואם תרצה לחלק ולומר
שרגלי דברים גדולים יותר מתולעים אלו,
עיין להלן מש"כ באם אפשר לסנוו).

ג. בסימן זה ס"ד מבואר ברם"א שם
נפל חלב לתוך התבשיל צריך ליתן שם מים
צוננים להקפיא החלב ויסירנו שם עכ"ב,
ובפמ"ג שם מפרש שהוא מטעם ניכר
האיסור, ולדבריוaicא איסור תורה, וכן
מבואר בביאור הגרא"א סימן קד במא
שהשוּה דין דיבש בלח להך דסימן זה,
ומוכיח מוחה שס"ל שהך דסימן זה אינו בטל
מן התורה, וכן מבואר בගליון מהרש"א שם,
וככ"כ בדרכי תשובה שם, וכן מבואר ביד
יהודה שם וכן ממש מעמש"כ בעורך
השלchan שם להזכיר צינון אפילו אם יוגרם
ע"י קלקל להמאלל, (ועיין בסמוך מש"כ
בדעת הכרו"פ וחכמ"א), וחיוב צינון זה הוא
אף שלא ניכר האיסור. (זהה החלב נימוח
בתוך התבשיל, וכן מוכיח ממה שהשוּה
הפמ"ג בלייעות איסור שבכלים לדין דחלב
שנייה, והבליעות הלא אינם ניכרים).

ד. בש"ך מבואר שהר"ן ורשב"א מודים
шибש בלח שא"א לסנוו בטל מן התורה
ודלא בט"ז, מ"מ באפשר לסנוו ס"ל
לאסור, (ומוחה שפירש בזה קושית הר"ן על
רש"י מוכיח שיש בזה איסור תורה,
ופשטוט). והנה בנקודת"כ מחלוקת בין רגלי
דבראים לעכבר, שרגלי דברים נראים לעין
ועכבר אינו נראה לעין, ולפי"ז נמצא דס"ל
להט"ך שאם אפשר לסנוו אינו בטל אף
שאינו נראה לעין, (והך דרגלי דבראים

ולכאורה דבריו קאי גם על בדיקה דחיבתו רבן (מיוט המצו) דאל"כ לדבריו הו מותר כמש"כ שם שכשר איסורין דבר שאינו מתכוון מותר אף לכתילה, ופירוש דבריו הוא שכיוון שמותל על האדם לחושש שיש כאן תולעים א"כ חשוב שמכוין לאכול גם התולעים, דהלא מעשה אכילה אחת לשתייה (האיסור והיתור), והאכילה מתיחס אל כל התערבותות שעומדת לפניו, וכשם שמכוין לאכול הפרי כך הוא מכויין לאכול התולעת (ואף שאינו רוצה כלל בהtolעת והיה מצפה שלא ימצא כאן, עכ"ז לאחר שהחליט לאכול תערבותות זו הרי אין מחלוקת מעשה האכילה לשנים ונחשב למכוין לאכול גם האיסור), משא"כ בגורר כסא מטה וספסל (אף אם פסייר דלא ניח"ל שחורש) שモתר ה"ט משום שאפשר לחלק מעשה הגיריה מעשה החriseה.

(ובשות'ת מנוחת שלמה ח"א סימן ר' מתקשה בדברי שות'ת שיבת ציון הנ"ל ונדרך ליישבו, ונראה מדברי הגאון זצ"ל שלא ראה דברי שיבת ציון בפנים הספר רק מהמובא באמרי בינה, דבפניהם הרי מפורש Conn'ל שرك بلا נודע כלל ואין מקום לחושש שיש שם תולעים רק בכח"ג מחשבתו דבר שאינו מתכוון, והשגת האמרי בינה הוא שגם בכח"ג אין לומר כן, אולם ייל שדייק כן ממה שהציג שם באמ"ב על גدول אי ולא השיגו מטעם בכלל מכויין הו).

בammeriy בינה סוף סימן ד מובא סברת שות'ת שיבת ציון הנ"ל, וחולק על דבריו, דהרי מתעסק בחלבים חייב שהרי נהנה, ואף שהאדם האוכל אינו נהנה מאכילת הרץ, מ"מ לגבי אכילה אין היתר של

אמנם כ"ז בדעת האו"ה, אבל בדרכי משה מסיק שגם בדבר שא"א לסנו אסור, ור"ל שלא ס"ל טעם לדשליל"מ אלא ס"ל הטעם דשמא יגע במש"כ לישיב דעת הרמ"א מבואר בנקוח"כ במש"כ לישיב דעת הרמ"א מהשגת הט"ז. ולפי"ז יתכן שהרמ"א יודה להש"ך (בדעת ר"ן ורשב"א) שבאפשר לsnsno יאסר גם בשאר איסורים. ולכאורה מוכרא לומר כן דאל"כ הלא סותר הרמ"א מש"כ בסימן זה הנ"ל. ובכן מאחר שלכל הפוסקים הנ"ל אין התולעים בטלים מן התורה וגם להרמ"א ייל שס"ל כן, לנ"ט מוטל علينا לנוהג בהמים כאיסור תורה.

ז. דבר שאינו מתכוון

בחולין ס"ז ע"א קאמר רב הונא שאין לסן שבר בקשין בלילה שמא יפרוש השרצ' מהמים על הקשים ולאח"ז יפול לתוך השכר, ופירש"י שחוושים שלמחר כשיראה התולעת בתוך השכר יסביר שלא יצתה מן השכר, ע"כ. והקשה בשות'ת שיבת ציון אמרاي נקט רשי"ז לשיראנו, הלא אף אם לא יראה התולעת ג"כ עובר על איסור תורה אלא שהוא בשוגג. ותירץ דרש"י ס"ל שתולעים פגומים הם (וכדעת הרמ"א, עיין ש"ך סק"ל), ולכן אם אינו יודע שיש שם תולעת הרי זה בכלל דבר שאינו מתכוון שמותר (ר"ל שאף המתעסק בחלבים חייב משום שננה, אבל כאן שהtolעים פגומים לא חשוב הנהה).תו הקשה דא"כ למה הוצרכו כלל בדיקת tolעים והלא הוא דבר שאינו מתכוון, ותירץ דכיוון DIDOU שסבירי tolעים ואינו חושש לבדוק הרי כמתכוון לאכול גם התולעים ולכן צריך בדיקה (משא"כ בשכר הנהה כיוון שישנו לא עלתה על דעתו כלל לחושש שיש כאן tolעים), ע"כ.

עליו קורשיות שו"ת שיבת ציון הנ"ל דהלא ס"ו"ס יש חיוב בדיקת תולעים, ויל' שמיiri בORITY המצרי שאינו חייב בדיקה אלא מדרבן ופלפל שאף אם אוכל התולע במקומות שחיהבו רוכנן בדיקה מ"מ לא עבר על איסור תורה, ויל"ע).

ובאמרי בינה מקשה מادر על דבריו כנ"ל דמתעסק בחלבים ר"ל אכילה, (וצ"ל כנ"ל שמדרמה מתעסק לדבר שאינו מתכוון, אף שמתעסק לכארורה יותר חמוץ בדבר שאינו מתכוון, וככשוו"ת רעק"א סימן ח), ועוד דבשו"ת רעק"א סימן ח מבואר דמתעסק יש בו איסור תורה (ורק פטור מכל חיוב). עוד הקשה במנחת שלמה ח"ב סימן ס"ה דהו"ל ספק פסי"ר לשעבר לדעת הגהות רעק"א סימן פז אסור, (אבל אם מוחזק בתולעים כדין אינו שייך כלל ספק).

נמצא שבשו"ת שיבת ציון אינו מיקל אלא בכח"ג שאין חיוב תולעים, ולאMRI בינה לא שייך כלל לדבר שאינו מתכוון, (וגם מש"כ בשם גדול אחד משמע שלא מירוי בהוחזק בתולעים, וככ"פ יש הרבה להקשוט עליו, וגם קשה כנ"ל שלא שייך לומר באוכל ספק איסור שהוא אינו מכויין לוזה), ועיין שו"ת דברי חיים ח"ב סוף סימן נד.

כל הנ"ל בעניין מתעסק ודבר שאינו מתכוון נכתב רק לפלפול, דהא בכח"ג שמוחזק בתולעים כדין, יש חיוב בדיקה מן התורה כמובואר בש"ך ס"ק לה ובפמ"ג שם.

מתעסק ואפילו נשבע שלא יוכל עפר ואכלו במתעסק י"ל דעשה איסור תורה, ומה דקאמר הש"ס שהרי "נהנה" לאו דוקא אלא ר"ל כל שנכנס לגופו דרך אכילה (ואה"ג אם נהנה באופן אחר כגון כגון כשמחים עצמו בגיזות איסור במתעסק, פטור).

בדרכי תשובה ס"ק כה מובא כנ"ל בשם שו"ת בית אפרים, ומשמעות דבריו הוא שמתיר אף בשתייה משום דבר שאינו מתכוון. והمعنى בכך בבית אפרים החדשות שם, יראה שشكיל וטרוי אם מותר לבשל המים כדי שיוכל להוציאו לאח"ז התולעים בסינון, ובהביאו דברי ש"ך וט"ז בדין דין מבטליין איסור לכתילה והוא דוקא כשהמכוין לבטו אל שאינו מכויין לבטו מותר בא"א בעניין אחר, כתוב שם במוסגר שתלו בדין אפשר וקמכוין, ובכן אינו עניין כלל לכך דמיiri בשתייה המים.

באמרי בינה שם מובא בשם גדול אחד ללמד זכות על אשר בימות הקיץ שכחיה כמעט המילבע"ן הרוחשים... ליכא חיוב מה"ת כיון דאיינו מכויין לאכול השרצן רק ההיתר ולגבי השרצן הו רק כמתעסק וכו"ו, (וגודל זה הפריז יותר משוו"ת שיבת ציון הנ"ל שהקל רק بلا נודע, ולא במקומות שמדינה יש לחוש בתולעים), ולכארורה מדבריו משמע שקיי על איסור תורה וא"כ הרוי מוחזק בתולעים, וא"כ איזה מתעסק יש כאן הלא אוכל ספק תולעים, ועכ"ל שר"ל דבר שאינו מתכוון (ולא ס"ל כשו"ת שיבת ציון הנ"ל שלא שייך דבר שאינו מתכוון בידוע שיש חשש לתולעים וככ"ל. וקשה

* * *

העליה מכל הנ"ל: מים שאינם מסוננים במקומות הנ"ל אסורים איסור תורה ואין להקל אף בספיקו, וכבר נתבאר שכחימומו כשלשה רביעי שעיה אינו נימוחת, ובכן אין להקל אף במקרים שנתהממו.